

Raport: Misiunea de observare a Alegerilor Parlamentare din Republica Moldova 2025

Cuprins

Cuprins	1
Autori	2
Mulțumiri	2
Rezumat executiv	3
Executive summary	4
Introducere	5
Cadrul observării	6
Constatări preliminare	6
Semnificația regională	7
1. Alegerile offline - procesul electoral în secțiile de votare	8
Introducere	8
Metodologie	9
Numărul secțiilor observate	10
Principalele constatări	12
Pregătirea și deschiderea secțiilor de votare	12
Desfășurarea votării	14
Numărarea voturilor și centralizarea rezultatelor	16
Concluzii și recomandări	17
2. Alegerile online - cum s-a transferat lupta pentru voturi în cea pentru like-uri și engagement?	22
Introducere	22
Misiunea Funky – monitorizare și informare publică	23
Metodologia de monitorizare și colectare a datelor	24
Provocarea	24
Metodele anterioare	24
Metodele noi	25
Limitări și scalabilitate	25
Dezinformare și misinformation pe rețelele sociale	26
(DEMO) Derapaje democratice & Autoritarism	26
(SOV) Suveranitate & Influență Geopolitică	27
(SOCIO) Declin socio-economic & dificultăți pentru populație	28
(ELEC) Fraudă electorală & Manipulare	29
(INFOMAN) Narațiuni false și manipulative	30
(WAR) Război și amenințări la adresa securității	31

(CIB) Comportament inautentic coordonat	32
(GAG) Găgăuzia și cazul Guțul	33
Reacția platformelor la raportare	34
Limitări	38
Recomandări pentru consolidarea integrității electorale	39
Pentru autoritățile moldovenești și instituțiile europene:	39
Pentru platformele de social media:	41
Concluzie	42

Autori

Iosif Prodan

Matei Vrabie

Ana Mocanu

Simona Calapodescu

Călin Georgia

Mulțumiri

Prezentul raport este rezultatul unei colaborări extensive între organizații ale societății civile, jurnaliști de investigație, experți în monitorizarea spațiului digital și aproape o sută de observatori voluntari care au dedicat timpul lor pentru documentarea procesului electoral din Republica Moldova.

Mulțumim partenerilor noștri moldoveni – partenerul principal [Transparency International](#) Moldova, precum și [Centrul pentru Jurnalism Independent Moldova](#) prin proiectul [Mediacritica](#), [Asociația Presei Independente](#) prin proiectul [Stopfals.md](#) – pentru colaborarea constantă, pentru contribuția la monitorizarea online, pentru schimbul de informații în timp real și pentru profesionalismul cu care au documentat amenințările hibride în condiții adesea dificile. Contribuțiile lor au fost esențiale pentru înțelegerea contextului local și anticiparea unor momente de maximă propagare a narațiunilor întâlnite în spațiul informațional. Mulțumiri [Misreport](#) pentru contribuția constantă în buletinele informative.

Un mulțumit special se cuvine organizației [Promo-LEX](#), a cărei experiență vastă în observarea alegerilor și rapoartele periodice de monitorizare au oferit un context indispensabil pentru evaluarea procesului electoral.

Această activitate s-a desfășurat în cadrul Observatorului Bulgaro-Român pentru Media Digitală (BROD), membru al European Digital Media Observatory (EDMO), care ne-a facilitat accesul la mecanisme de escaladare și coordonare la nivel european pentru documentarea conținutului problematic pe platformele digitale.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Mulțumim celor 89 de observatori Funky Citizens care au monitorizat 137 de secții de votare din Republica Moldova și diaspora, documentând cu profesionalism și rigoare toate etapele procesului electoral. Dedicarea lor a făcut posibilă analiza detaliată prezentată în acest raport.

Rezumat executiv

Alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 din Republica Moldova ne arată noua etapă a transformării democrației în era digitală. În secțiile de votare, lucrurile au mers surprinzător de bine – cetățenii au putut vota în condiții optime, sistemele au funcționat, fraudă clasică de tip "buletine furate" sau "urne umflate" a fost practic absentă. Aceasta este vestea bună și merită recunoscută: Republica Moldova organizează alegeri corecte din punct de vedere logistic. Dar această performanță tehnică ascunde o provocare mai profundă. Corectitudinea zilei de vot nu mai contează atât de mult când bătălia reală pentru opiniile cetățenilor s-a dus cu luni înainte, în alt loc.

Acel "alt loc" este spațiul digital, unde s-a desfășurat o campanie de manipulare care face ca orice am văzut anterior să pară rudimentar. Nu vorbim despre postări false întâmplătoare sau roboți improvizați. Vorbim despre preoți ortodocși instruiți metodic la Moscova și plătiți să construiască rețele de propagandă religioasă pe Telegram. Despre sute de conturi false activate coordonat pentru a simula sprijin popular. Despre site-uri întregi de știri clonate care, odată blocate, repar sub alte domenii în câteva ore. Despre deepfake-uri care devin din ce în ce mai greu de distins de realitate. Problema nu este doar că aceste tactici există – problema se adâncește când platformele de Social Media le amplifică sistematic și reacția vine deseori prea târziu când scopul de a ajunge la milioane de vizualizări deja a fost atins. Republica Moldova a devenit laboratorul unde se testează viitorul alegerilor democratice: un viitor în care ziua votului este corectă, dar alegerile sunt deja manipulate cu luni înainte prin algoritmii rețelelor sociale.

Totuși, ce este de remarcat și constituie principalul set de bune practici pe care în special autoritățile române trebuie să-l ia în considerare, este comunicarea instituțională realizată atât înaintea procesului electoral, cât și pe parcursul acestuia, cu actualizări în timp cu real în ziua votului. Însăși comunicarea bazată pe proactivitate și diminuarea riscurilor de fraudă și manipulare electorală a stat la baza construirii unui cadru de încredere stat - cetățean, având în vedere justificarea constantă a măsurilor luate de autorități pentru protejarea integrității electorale, chiar și pe alocuri presărată cu măsuri aspre cu privire la candidați politici la acest scurtin. Considerăm că acest model de comunicare deschis cu cetățenii a dus la înțelegerea comună la nivelul societății a acestor măsuri de excludere a concurenților electorali care au încălcat legislația electorală și de sancționare a practicilor ilegale. Mai mult decât atât, comunicarea clară a sancțiunilor și explicarea clară, pe înțelesul cetățenilor, a riscurilor legislative la care se expun prin implicarea în rețele de interferență și manipulare electorală, a dus, în cele din urmă, la descurajarea acestor practici și diminuarea actelor de încălcare a legii. Această experiență electorală lasă loc de învățare și implementare a unor măsuri în România care pot diminua polarizarea, radicalizarea și nu în ultimul rând, pot umple golul informațional de multe ori umplut de actori maligni care au un scop clar în perioada electorală și nu numai: erodarea încrederii în procesele democratice.

**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Executive summary

The parliamentary elections held on September 28, 2025, in the Republic of Moldova shows us a new stage in the transformation of democracy in the digital age. At the polling stations, things went surprisingly well—citizens were able to vote in optimal conditions, the systems worked, and classic fraud such as "stolen ballots" or "padded ballot boxes" was practically absent. This is good news and deserves recognition: the Republic of Moldova organizes logistically fair elections. But this technical achievement hides a deeper challenge. The fairness of election day no longer matters so much when the real battle for citizens' opinions was fought months earlier, in another place.

That "other place" is the digital space, where a manipulation campaign has been unfolding that makes everything we have seen before seem rudimentary. We are not talking about random fake posts or improvised bots. We are talking about Orthodox priests methodically trained in Moscow and paid to build religious propaganda networks on Telegram. We are talking about hundreds of fake accounts activated in a coordinated manner to simulate popular support. We are talking about entire cloned news sites that, once blocked, reappear under different domains within hours. We are talking about deepfakes that are becoming increasingly difficult to distinguish from reality. The problem is not just that these tactics exist—the problem deepens when social media platforms systematically amplify them, and the reaction often comes too late, when the goal of reaching millions of views has already been achieved. The Republic of Moldova has become a laboratory for testing the future of democratic elections: a future in which election day is fair, but the elections are already manipulated months in advance by social media algorithms.

However, what is noteworthy and constitutes the main set of good practices that Romanian authorities in particular must take into account is institutional communication both before and during the electoral process, with real-time updates on election day. Proactive communication and the reduction of the risks of fraud and electoral manipulation were the basis for building a framework of trust between the state and its citizens, given the constant justification of the measures taken by the authorities to protect electoral integrity, even if these measures were sometimes harsh on the political candidates in this election. We believe that this model of open communication with citizens has led to a common understanding within society of these measures to exclude electoral competitors who have violated electoral law and to sanction illegal practices. Furthermore, clearly communicating the penalties and explaining in plain language the legal risks that citizens face by getting involved in networks of electoral interference and manipulation ultimately discouraged these practices and reduced violations of the law. This electoral experience provides an opportunity to learn and implement measures in Romania that can reduce polarization and radicalization and, last but not least, fill the information gap often filled by malicious actors who have a clear goal during the election period and beyond: to erode trust in democratic processes.

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Introducere

Alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025 din Republica Moldova au marcat un moment de referință pentru democrația din regiune – nu doar prin rezultatele în sine, ci prin ceea ce au dezvăluit despre evoluția proceselor electorale în era digitală. Am asistat la ceea ce poate fi descris cel mai bine ca două alegeri paralele: un proces de votare fizic remarcabil de corect din punct de vedere procedural, desfășurat în contrast izbitor cu un spațiu digital dominat de manipulare a votanților, campanii coordonate de dezinformare și tentative sistematice de subminare a încrederii în instituțiile democratice.

Contextul în care s-au desfășurat aceste alegeri este foarte important pentru înțelegerea provocărilor cu care s-a confruntat Republica Moldova. La doar un an după alegerile prezidențiale din octombrie 2024 – când atât scrutinul, cât și referendumul privind integrarea europeană au fost țintite de operațiuni masive de manipulare a informației și corupere a alegătorilor – autoritățile moldovenești și societatea civilă au intrat în noul ciclu electoral cu o conștientizare ridicată a vulnerabilităților din spațiul informațional care s-a tradus prin eforturi remarcabile de comunicare instituțională a pericolelor din spațiul online, precum și un număr impresionant de investigații realizate de jurnaliștii moldoveni. Totuși, această conștientizare nu s-a tradus automat în capacitatea de a contracara amenințările hibride care au continuat să evolueze și să se diversifice.

Ceea ce face acest ciclu electoral deosebit de semnificativ pentru întreaga regiune este că Republica Moldova a devenit un laborator de testare pentru tehnici avansate de warfare informațional. De la rețele de clerici ortodocși recrutați prin pelerinaje la Moscova și instruiți să răspândească propagandă anti-UE prin canale Telegram, la ferme de roboți vietnamezi amplificând narrative pro-Kremlin, de la deepfake-uri generate cu inteligență artificială la scheme elaborate de fraudă electorală în diaspora – arsenalul de tactici documentat în Moldova oferă un avertisment clar asupra viitorului proceselor electorale democratice în era digitală.

Lupta pentru voturi s-a transformat definitiv într-o luptă pentru like-uri, share-uri și algoritmi. Dar această transformare nu este superficială – ea reflectă o mutație fundamentală în modul în care funcționează democrațiile în acest vremuri în umbra noilor tehnici de influențare a cetățenilor. Când algoritmi dictează ce informații primesc cetățenii, când rețele coordonate de conturi false pot simula consensul public, când deepfake-urile devin principala armă de inundare a feed-urilor și când platformele digitale refuză să își asume responsabilitatea pentru conținutul pe care îl amplifică – atunci democrația este cea care este profund afectată.

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Prezentul raport documentează ambele fețe ale acestor alegeri: realitatea offline de la nivelul secțiilor de votare și cea online din spațiul digital, care funcționează drept spillover efect. Această abordare duală nu este accidentală – ea reflectă o constatare esențială: observarea propriu-zisă a zilei votului nu mai este suficientă; chiar dacă alegerile din Moldova tocmai s-au încheiat, rețelele de influență pentru următoarele scrutine sunt, cel mai probabil, deja în curs de construire.

Cadrul observării

Funky Citizens a desfășurat o misiune de observare care a acoperit atât dimensiunea fizică, cât și cea digitală a alegerilor. Un număr de 89 de observatori acreditați au monitorizat procesul electoral în 137 de secții unice din Republica Moldova și diaspora, documentând toate etapele – de la pregătirea și deschiderea secțiilor, la desfășurarea votării, numărarea voturilor și centralizarea rezultatelor.

Simultan, între 1 și 29 septembrie 2025, echipa noastră a analizat peste 42.694 de postări pe rețelele sociale, identificând 5.575 de narațiuni de dezinformare (aproximativ 13,1%), clasificate în șapte clustere distincte care au vizat în mod sistematic instituțiile democratice, integritatea procesului electoral și încrederea publică în vot. Această activitate s-a desfășurat printr-un mecanism temporar de escaladare coordonat între societatea civilă, Comisia Europeană și platformele de social media (TikTok, Meta, Google, Microsoft și LinkedIn).

Constatări preliminare

Datele colectate ne arată o imagine paradoxală: în timp ce secțiile de votare din Moldova au funcționat cu un grad remarcabil de corectitudine, spațiul informațional digital a fost dominat de:

- Comportament inautentic coordonat (CIB): Rețele sofisticate de conturi false amplificând narațiuni anti-guvernamentale și pro-Kremlin, cu peste 160 de profiluri false generate într-o singură zi pentru a crea iluzia sprijinului popular
- Manipulare cross-platform: Sincronizare între TikTok, Facebook, Telegram și alte platforme pentru diseminarea coordonată a dezinformării
- Weaponizarea instituțiilor religioase: Preoți ortodocși instruiți și plătiți în Rusia pentru a răspândi propagandă anti-europeană prin rețele sociale
- Deepfake-uri și conținut generat AI: Campanii sofisticate de denigrare folosind tehnologii avansate
- Infrastructură de dezinformare: Peste 100 de site-uri false de știri blocate de autorități, multe reapărând rapid cu domenii noi

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

TikTok a rămas principalul vector de dezinformare, reprezentând 90,8% din conținutul semnalat, în ciuda eforturilor de raportare și a cooperării cu autoritățile moldovenești. Rețelele de comportament inautentic coordonat au continuat să funcționeze, iar 31,6% din conținutul semnalat a rămas activ până la finalul perioadei de monitorizare, demonstrând limitele actualelor mecanisme de moderare a conținutului.

Semnificația regională

Experiența Republicii Moldova nu este izolată – ea ilustrează o tendință mai largă observată în întreaga regiune. După anularea fără precedent a alegerilor prezidențiale din România în decembrie 2024 din cauza suspiciunilor de interferență străină prin manipulare coordonată pe TikTok, persistența unor modele similare în Moldova confirmă că acestea nu sunt incidente izolate, ci componente ale unei strategii mai ample de destabilizare democratică.

Tehnicile testate în Moldova astăzi pot fi replicate mâine în alte state europene. De aceea, documentarea detaliată a acestor metode și a răspunsului instituțional nu este doar o chestiune de importanță locală, ci o contribuție la securitatea europeană în ansamblu.

Prezentul raport este structurat în două secțiuni majore: prima documentează aspectele tehnice și procedurale ale votului fizic, demonstrând capacitatea Republicii Moldova de a organiza alegeri corecte din punct de vedere logistic; a doua analizează dimensiunea digitală, evidențiind amploarea și sofisticarea campaniilor de manipulare informațională. Concluzia sintetizează aceste două realități paralele și oferă recomandări pentru consolidarea rezilienței democratice în fața amenințărilor hibride care continuă să evolueze.

1. Alegerile offline - procesul electoral în secțiile de votare

Introducere

Raportul de față oferă o analiză detaliată a procesului electoral offline desfășurat în cadrul alegerilor parlamentare din Republica Moldova, organizate pe 28 septembrie 2025. Documentul se bazează pe datele colectate de observatorii independenți acreditați de Funky Citizens, alături de echipa de coordonare, și urmărește să evidențieze principalele probleme întâlnite, să identifice bunele practici și să ofere

FUNKY
CITIZENS

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

recomandări pentru îmbunătățirea viitoarelor procese electorale. Observarea alegerilor este o activitate esențială în susținerea integrității democratice, având ca scop monitorizarea respectării standardelor internaționale și a reglementărilor naționale.

În cadrul acestei inițiative, Funky Citizens a mobilizat 89 de observatori în Republica Moldova și în alte 6 țări pentru a monitoriza toate etapele procesului electoral – de la pregătirea secțiilor de votare, desfășurarea votului, până la numărarea și centralizarea rezultatelor. Aceștia au beneficiat de instruirii detaliate – training video online (live și disponibil înregistrat) și discuție participativă pentru dezbaterile problemelor cele mai frecvente – precum și de resurse digitale – Index Legislativ, Kit de urgență al observatorului, Regulamente, ghiduri și codul electoral – care să le permită documentarea și raportarea incidentelor într-un mod transparent și standardizat. Observatorii au avut rolul de a contribui la creșterea transparenței procesului electoral, prin identificarea și raportarea neregulilor. În acest context, raportul prezintă o imagine de ansamblu asupra modului în care au fost organizate și desfășurate alegerile, punând accent pe incidentele semnalate, problemele recurente și măsurile luate pentru a le remedia, dar și pe conduita generală a autorităților electorale.

Dincolo de obiectivul principal al misiunii – asigurarea integrității electorale – prezenta inițiativă a reprezentat o oportunitate de învățare pentru comunitatea Funky Citizens, oferind o perspectivă asupra provocărilor și realităților locale ale Republicii Moldova. A constituit o experiență de civism aplicat, în care observatorii noștri au putut compara și contrasta practici electorale distincte față de România, înțelegând abordările diverselor categorii de actori instituționali moldoveni: de la autoritățile centrale responsabile de organizarea alegerilor și instituțiile însărcinate cu ordinea și securitatea publică, până la membrii comisiilor de votare, delegații partidelor politice, cetățenii moldoveni și observatorii naționali.

Metodologie

Campania de recrutare desfășurată de Funky Citizens pentru acreditarea observatorilor internaționali la Alegerile Parlamentare din Republica Moldova a fost realizată prin intermediul unui formular online, diseminat către foști observatori acreditați de organizația noastră la scrutine precedente, dar și către publicul larg. Concret, formularul a fost completat de 120 persoane, în perioada 22 august – 1 septembrie 2025. Toate înscrierile au fost supuse unui proces de selecție, pentru a evita acreditarea persoanelor afiliate politic. Mai mult decât atât, toți observatorii au semnat, în procesul de acreditare, o declarație pe propria răspundere conform căreia nu fac parte dintr-un partid politic și că vor respecta prevederile legislației incidente din Republica Moldova cu privire la statutul observatorilor electorali.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Din cele 120 persoane înscrise, organizația noastră a trimis spre acreditare către Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova (CEC) o listă de [89 persoane](#), din care 40 au optat să observe în secții din Diaspora (România, Ungaria, Germania, Italia, Spania și Marea Britanie), iar 49 pe teritoriul Republicii Moldova.

Pentru pregătirea observatorilor, am organizat o sesiune online de formare, cu două săptămîni înainte de scrutin. Această sesiune a fost înregistrată și apoi transmisă ulterior observatorilor pentru a o putea revedea, respectiv urmări de către cei care nu au putut participa. În cadrul acesteia, a fost explicat cadrul legislativ relevant pentru observarea alegerilor, momentele cheie la care trebuie să fie atenți observatorii, dar și detaliile logistice. Toate resursele relevante pentru observarea alegerilor au fost transmise pe email către observatori, unde s-au putut regăsi materiale precum: Codul Electoral al Republicii Moldova, Regulamentul observatorilor (elaborat de CEC), Ghidurile alegătorului din țară și din străinătate (elaborate de CEC), un Index legislativ, suportul de curs folosit la sesiunea online de formare și un kit de urgență al observatorului cu scenarii utile și legislația incidentă pentru fiecare situație posibil întâlnită pe teren.

Cei 49 de observatori care și-au desfășurat activitatea în Republica Moldova au fost mobili, de regulă în echipe de câte 2 persoane, monitorizând procesul electoral în mai multe secții de vot. Pentru a evita suprapunerile, observatorii au fost alocați în zone diferite ale țării și orașelor avute în vedere de către noi. Cei 40 de observatori din Diaspora au fost statici, numărul de secții organizate fiind mult mai redus, iar condițiile de deplasare nefiind propice pentru un grad ridicat de mobilitate.

Pentru fiecare secție observată, a fost completat un formular de raportare, conținând câte o secțiune dedicată pentru fiecare moment al zilei de vot: pregătirea și deschiderea secției (orele 6:30 – 7:00), procesul de votare (orele 7:00 – 21:00 sau, după caz, până la 22:59), închiderea secției de votare și respectiv numărarea voturilor. Menționăm că nu toți observatorii au completat formularul, însă acest fapt nu a afectat raportarea în cadrul misiunii de observare, informări fiind făcute și pe alte canale de comunicare (descrise mai jos).

Comunicarea cu observatorii a fost realizată prin intermediul unui canal principal (Grup de WhatsApp conversațional). În subsidiar, aspecte care țineau de alocarea pe orașe sau zone comune în care se aflau observatorii (fie în Diaspora sau în Republica Moldova) au fost gestionate în alte 10 grupuri de WhatsApp. Au mai fost folosite ca mijloc de comunicare emailul, pentru comunicările oficiale, respectiv telefonul și mesaje directe pentru asistență directă în spețe mai complexe sau specifice.

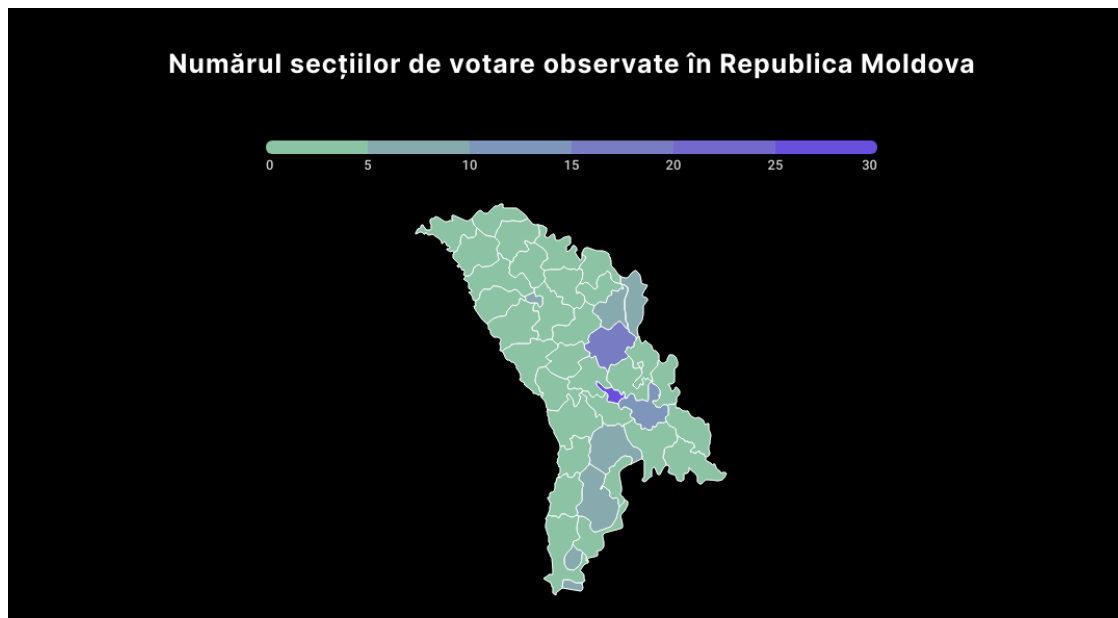
În ziua alegerilor, observatorii au primit sprijin constant din partea echipei Funky Citizens pentru rezolvarea punctuală a problemelor constatate în secțiile de vot și în jurul acestora.

Numărul secțiilor observate

Alegerile Parlamentare din Republica Moldova din 2025 au fost observate de 89 de observatori acreditați de Funky Citizens, care au monitorizat procesul electoral pe 28 septembrie 2025. Pe baza formularelor de raportare interne, observatorii au acoperit 137 de secții unice, atât în Republica Moldova, cât și în diaspora. O parte dintre secții au fost monitorizate în mai multe momente ale zilei – de la deschidere, pe parcursul votării, până la închidere și numărare – de către observatori diferiți sau de aceiași observatori în ture succesive, însumând un număr total de 184 de rapoarte centralizate din partea observatorilor.

În Republica Moldova, cele mai mari concentrări de secții observate au fost în municipiul Chișinău (32 de secții), reprezentând principala zonă urbană a țării, urmat de raionul Orhei (17 secții), Anenii Noi (10 secții), UTA Găgăuzia (7 secții), Cimișlia (6 secții) și municipiul Bălți (6 secții). De asemenea, observatorii Funky Citizens au fost prezenți și în alte raioane precum Rezina (5 secții), Ialoveni (4 secții), Soroca (4 secții), Taraclia (3 secții), Căușeni (3 secții), Basarabeasca (2 secții), Fălești (2 secții), Cantemir (2 secții), Strășeni (2 secții) și Criuleni (1 secție). **În total, au fost acoperite 16 raioane din cele 39 ale Republicii Moldova, reprezentând aproximativ 41% din structura administrativ-teritorială a țării, cu un total de 106 secții observate pe teritoriul moldovean.**

În diaspora, observatorii au monitorizat 30 de secții de votare distribuite în mai multe țări europene. Cea mai mare concentrație de secții observate a fost în România, unde comunitatea moldovenească este semnificativă, cu secții monitorizate în București, Iași, Galați, Bacău, Brașov, Cluj-Napoca, Suceava, Constanța și Oradea. Pe lângă România, observatorii au fost prezenți și în alte țări precum Italia (Roma), Germania (Dusseldorf, Krefeld), Ungaria (Budapesta), Marea Britanie (Ilford) și Spania (Barcelona).

Acoperirea geografică realizată demonstrează o prezență echilibrată, cu 78% dintre secțiile observate situate pe teritoriul Republicii Moldova și 22% în diaspora. Observatorii au asigurat monitorizare în toate regiunile țării – nord (Soroca, Rezina, Fălești, Bălți), centru (Chișinău, Orhei, Ialoveni, Anenii Noi, Strășeni, Criuleni), sud (Cimișlia, Basarabeasca, Taraclia, Cantemir, Căușeni), Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia și secțiile organizate pentru cetățenii din stînga Nistrului.

Principalele constatări

Alegerile parlamentare din Republica Moldova s-au desfășurat în general corect, conform legislației în vigoare, observatorii Funky Citizens constatând un grad ridicat de conformitate procedurală și un nivel acceptabil de transparență. Cu toate acestea, procesul electoral nu a fost lipsit de probleme organizatorice și incidente care necesită atenție. Cele mai frecvent identificate probleme au fost:

- fotografierea buletinelor de vot de către alegători în cabinele de votare;
- poziționarea incorectă a camerelor de supraveghere (filmând identitatea votanților sau compromițând confidențialitatea);
- continuarea campaniei electorale în proximitatea secțiilor de votare (bannere și materiale promoționale afișate ilegal);
- alerte de securitate (amenințări cu bombă care au condus la evacuări);

Dintre aspectele pozitive constatate menționăm:

- Cabine de vot pentru persoane cu dizabilități organizate în toate secțiile
- Celebrarea alegătorilor tineri care votau pentru prima dată
- Poziționarea clar stabilită a membrilor secției și locuri special desemnate pentru observatori
- Procedura de numărare a voturilor extrem de rapidă și eficientă
- Solicitudinea membrilor și Președinților secțiilor de vot în raport cu observatorii (acces la urna mobilă, oferirea de copii după procesul verbal etc.)
- Comunicarea inter-instituțională cu forțele de ordine din țările pe teritoriul cărora au fost organizate secții pentru Diaspora

Pregătirea și deschiderea secțiilor de votare

Pregătirea secțiilor presupune verificarea, în dimineața zilei de votare, a materialelor electorale necesare pentru desfășurarea alegerilor. Aceste pregătiri sunt realizate de către președintele secției, în prezența celorlalți membri și, după caz, în prezența persoanelor acreditate (precum observatorii independenți sau jurnaliștii). În cadrul alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, observatorii Funky Citizens au asistat la pregătirea și deschiderea a aproximativ 45 de secții de votare din Republica Moldova și din diaspora.

În majoritatea secțiilor observate, protocolul de pregătire a fost respectat întocmai, fără excepții majore care să vicieze corectitudinea procesului electoral. **Sigilarea urnelor** înainte de deschiderea secțiilor a fost realizată corect în peste 97% dintre secțiile observate, observatorii confirmând că urnele erau goale, sigilate corespunzător și că nu permiteau introducerea buletinelor de vot prin alt spațiu decât fanta destinată acestui scop.

Deschiderea la timp a secțiilor (ora 7:00) a fost respectată în 100% dintre cazurile observate. În toate secțiile observate a fost respectată intonarea imnului Republicii Moldova la deschiderea secției de votare. **Materialele electorale** au fost disponibile și în ordine în toate secțiile observate (100% conformitate). **Confidențialitatea votului** a fost în general asigurată prin amenajarea corespunzătoare a cabinelor de vot în majoritatea secțiilor (96% conformitate). Cu toate acestea, în câteva secții au fost identificate probleme semnificative. La **secția 68 din Seliște (Orhei)**, cabinetele nu aveau unghiul de deschidere către observatori și comisia electorală, fiind orientate în direcția opusă, ceea ce diminuea transparența și capacitatea de supraveghere. La **secția 11/38 din Porumbrei (Cimișlia)**, unul dintre membrii comisiei era dispus în așa fel încât putea observa votul exprimat de alegători, situație corectată la solicitarea observatorilor prin mutarea respectivului membru. Inițial, în aceeași secție, cabinetele erau îndreptate către masa președintelui secției, dar au fost reasezate conform instrucțiunilor stabilite de CEC, după notificarea venită din partea observatorilor.

Lipsa cabinelor adaptate pentru persoane cu dizabilități a fost constatată la **secția 1/258 din Durlești (Chișinău)**, unde observatorul a comunicat verbal președintei că nu era amenajată cabina pentru persoane cu dizabilități și că accesul cu scaun cu roțile către masa respectivă era dificil, fiind blocat printre o cabină și camera video. Președinta a răspuns că poate amenaja rapid cabina când vine cineva, dar până la plecarea observatorului (ora 8:00), cabina nu fusese amenajată. Similar, la **secția 38/246 din Galați**, cabina pentru persoane cu dizabilități lipsea complet. De altfel, a fost remarcată această ne-amenajare propriu-zisă a cabinei în destul de multe secții observate, deși existau materialele logistice necesare. Precizăm cadrul legal pentru

accesibilizarea standardizată a secțiilor pentru persoane cu dizabilități, anume Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin [hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1187/2023](#). Între măsurile prevăzute în acesta sau implementate în practică menționăm distanțele între obiectele de mobilier care să asigure trecerea scaunelor rulante, rampele de acces în localul de vot, plic trafaret imprimat în limbaj Braille (în care se introduce buletinul de vot), un paravan pentru asigurarea secretului votului care se va monta la o masă care să permită votul persoanelor din poziția așezat, lupă pentru persoanele cu acuitate vizuală scăzută.

Camerele de supraveghere au prezentat probleme în mai multe secții. La **secția 36/18 din Ceadîr-Lunga (UTA Găgăuzia)**, camera surprindea identitatea votanților în loc să filmeze doar urna, situație sesizată de observator și parțial ajustată de președinte, deși fără succes complet. O astfel de practică poate deveni un element de intimidare, fiind dezvăluită prezența sau, după caz, absența unor cetățeni la vot. În cazul **secției 1 din București (Ambasada Republicii Moldova)**, la ora 8:45 cineva a tras din greșeală firul de la încărcătorul camerei și aceasta s-a stins, nefiind clar cât timp a fost oprită înainte de a fi repornită.

În diaspora, procesul de pregătire și deschidere a fost în general bine organizat. La **secția 38/231 din București** observatorul a remarcat că secția era foarte mică, iar locul unde stăteau observatorii era perpendicular pe biroul comisiei și fix în fața urnelor, făcând dificilă observarea completă a procesului. De asemenea, trei dintre observatorii de la alte organizații aveau același tip de camere de filmat montate pe ei (bodycam) dimineața, dar în urma atenționării Președintelui secției cu privire la interzicerea filmării în interiorul secției, aceștia și-au scos camerele, iar incidentul nu s-a mai repetat.

În concluzie, pregătirea și deschiderea secțiilor de votare s-au desfășurat în general conform procedurilor legale, cu un grad ridicat de transparență și profesionalism din partea membrilor birourilor electorale. Problemele identificate – legate în principal de amenajarea cabinelor pentru persoane cu dizabilități, poziționarea camerelor de supraveghere și câteva deficiențe minore în sigilarea urnelor – au fost în mare parte remediate prompt la sesizările observatorilor, demonstrând receptivitatea președinților de secții față de monitorizarea independentă.

Desfășurarea votării

Din situațiile observate în teren, se disting diferențe între secțiile din Diaspora (notabil cele din România și din Italia) și cele de pe teritoriul Republicii Moldova. Dacă în cele din țară erorile observate au fost mai degrabă procedurale, la nivel de detaliu (ex. amplasarea incorectă a camerei de filmat deasupra urnei – s. 36/18, IACL,

Ceadâr-Lunga, UTA Găgăuzia) și fără incidente care să blocheze procesul electoral, în Diaspora au fost pe întreg parcursul zilei fie amenințări (false) cu bombă (s. 38/115, Roma, Italia) sau provocări precum [dispersarea de spray lacrimogen](#) în localul secției 38/237 din Iași, România - eveniment soldat fără urmări majore, aspect confirmat și de observatoarea Funky Citizens aflată în secția respectivă, unde procesul de vot a fost reluat în scurt timp. De altfel, situații similare s-au întâlnit și în secțiile pentru votanții din stînga Nistrului, procesul de vot fiind suspendat în s. 37/6 din Căușeni ca urmare a unei alerte (din nou false) cu bombă. Despre motivațiile acestor alarme și interesul ca procedura de vot să fie blocată sau suspendată temporar nu avem informații concrete, autoritățile moldovenești competente în acest sens (în colaborare și cu cele străine, din țările unde au mai fost raportate astfel de incidente) urmînd să informeze opinia publică în perioada următoare. Dar remarcăm disproporția dintre zonele în care aceste alerte cu bombă au avut loc (în Diasporă și secțiile pentru stînga Nistrului, în opoziție cu cele din Republica Moldova).

Un alt aspect derivat din considerațiile precedente este și poziționarea secțiilor pentru alegătorii din stînga Nistrului. Avînd în vedere prezența trupelor armate rusești în Transnistria, autoritățile electorale de la Chișinău nu au organizat secții în acea regiune nici la acest scrutin, invocînd riscuri de securitate, precum și lipsa unui control pe care Guvernul de la Chișinău l-ar putea avea asupra bunei desfășurări și a integrității procesului electoral într-o astfel de zonă militarizată. Astfel, cutuma ultimelor scrutine și [reglementarea curentă](#) este ca cetățenii moldoveni care locuiesc în stînga Nistrului să se prezinte la vot într-un număr relativ limitat de localuri de vot ([aproximativ 362.000 locuitori](#) așteptați să voteze în [13 secții](#)), 12 fiind amplasate în dreapta Nistrului, chiar pe “granița” cu Transnistria, iar una în Chișinău.

Cu doar 2 zile înainte de ziua votului, invocînd riscuri majore de securitate, autoritățile electorale împreună cu forțele de ordine [au decis mutarea](#) a încă 2 din cele 12 secții în Chișinău, efortul care urma să fie astfel depus de alegătorii din stînga Nistrului pentru a-și exercita dreptul de vot crescînd considerabil sau după caz, aglomerarea celor 10 secții rămase pe graniță. Numărul insuficient de secții pentru acest segment de electorat s-a remarcat și spre după-amiaza zilei de 28 septembrie 2025 cînd, la aproximativ orele 16, Președinta secției 37/6 din Căușeni (cea la care ulterior procesul a fost suspendat din cauza unei alerte false cu bombă) a telefonat către centrala CEC pentru a notifica numărul mic de buletine de vot rămase pînă la finalul zilei. Conform observatoarei noastre, indicația primită de conducerea secției a fost să direcționeze votanții către o altă localitate, Anenii Noi, aflată la aproximativ 35 km distanță, unde erau organizate alte două secții similare. La scurt timp, pe ușa de la intrarea în localul secției 37/6 au fost afișat un mesaj care îi redirecționa pe alegători către această localitate învecinată. Remarcăm astfel o discrepanță între atenția cu care alegătorii sînt

întâmpinați în restul secțiilor de pe teritoriul Republicii Moldova și condițiile mai degrabă îngreunate care sunt create pentru votanții din stînga Nistrului.

Printre alte incidente raportate de observatorii Funky Citizens pe parcursul desfășurării votării sînt numeroase referiri la umplerea rapidă a urnelor cu buletine de vot exprimate, aspect cauzat de lungimea neobișnuită a buletinelor (detaliu asupra căreia vom reveni la punctele următoare), în unele cazuri nefiind suficientă nici a doua urnă pe care secțiile o primiseră de la autoritățile electorale. Ca fapt divers, membrii secțiilor foloseau constant rigle sau alte obiecte cu ajutorul cărora dispersau, prin fanta urnei, buletinele de la interior.

De asemenea, un alt aspect sesizat în mai multe secții era lipsa legitimației purtate la vedere de către persoanele prezente în secții (alții decît alegătorii), contrar prevederilor legale, fapt ce făcea greu de identificat membrii secției de observatori staționari care, uneori, ajutau la diverse aspecte logistice (repoziționare cabine de vot, îndrumare alegători în secție - ex s. 36/18 din Ceadîr-Lunga ș.a.). De altfel, s-a observat faptul că persoane acreditate interveneau în procedura electorală, de exemplu prin participarea la numărarea voturilor.

Remarcăm totuși atitudinea fermă, din partea Președinților și membrilor secției, cu privire la practica ilegală de fotografiere a buletinelor de vot de către alegători. Toate situațiile semnalate la care observatorii noștri au fost prezenți (s. 16/56 din Râuleț, r. Fălești, s. 37/3 din Anenii Noi, s. 25/12 din Orhei, s. 10/7 din Căușeni, s. 38/232 și s. 38/234 din București și 38/247 din Oradea) au fost tratate rapid, în prezența Poliției care a aplicat amenzi, fapta constituind contravenție¹.

Un alt tip de incident care s-a tot repetat pe parcursul zilei au fost încercările unor alegători de a filma în interiorul secției (ex. s. 38/249 din Suceava, România), care au fost de asemenea gestionate cu calm de Președinții de secție, fără a afecta procesul de vot, dar și fără a fi aplicate amenzi de către forțele de ordine, din informațiile raportate de observatorii noștri, ceea ce poate duce la pierderea efectului descurajant prevăzut de lege

Un eveniment singular s-a petrecut în secția 38/114 din Roma, Italia, unde o alegătoare a refuzat să introducă buletinul de vot în urnă, intenționînd să părăsească secția de vot pastrîndu-l în posesia sa. Membrii secției au observat acest aspect și au reușit în final să reintre în posesia buletinului, anulîndu-l și menționînd incidentul în evidența secției. Evenimentul a cauzat un scurt blocaj al fluxului de vot în incinta secției, au fost chemate forțele de ordine italiene, iar la scurt timp procesul de vot a fost reluat.

Numărarea voturilor și centralizarea rezultatelor

Numărul relativ mare de membri ai secțiilor de vot din sistemul electoral moldovenesc este în măsură să confere o gestionare în timp util a procesului de numărare a sute sau mii de voturi în aproximativ 2-3 ore de la închiderea secțiilor. Deși legislația electorală moldovenească menționează obligativitatea numărării efective a buletinelor de vot de către președințele secției², din realitatea observată în teren de observatorii Funky Citizens se constată și aplicarea unei practici alternative care presupune în primă fază sortarea buletinelor de vot de către toți membrii secției, urmînd ca teancurile rezultate prin aranjarea ad-hoc pe competitori electorali să fie verificate încrucișat de alți membri. Concret, se constituie 2-3 grupuri (ex. secția 11/38 din Porumbrei, r. Cimișlia) care acționează independent sub supravegherea președintelui de secție. În final, acesta fie verifică fiecare buletin în parte, fie continuă procedurile de înregistrare a numerelor rezultate și agreeate de aceste echipe în procesul-verbal, împachetarea teancurilor rezultate pentru fiecare competitor și semnarea procesului-verbal, dacă formula de calcul ("cheia de control") prezentă în acest document este rezolvată.

Chiar dacă membrii secției, precum și conducerea lor (asigurată de Președinte și Secretar) și-au manifestat de fiecare dată deschiderea față de întrebările și mențiunile observatorilor, procedura simultană de verificare (a valabilității buletinelor de vot din urne) și numărare a sute sau mii de buletine de vot face imposibilă observarea propriu-zisă a acestora.

S-a mai sesizat practica – în lipsa unei reglementări exprese contrare în legislație – de a nu sigila fanta urnelor de votare între momentul închiderii secției și deschiderii urnei pentru numărare. Pentru asigurarea integrității urnei în perioada manipulării ștampilelor și a buletinelor de vot neîntrebuițate, o astfel de sigilare s-ar impune; cu toate acestea, în practică urna rămâne în raza camerei oficiale de filmare, lucru ce ar asigura o oarecare securitate a acestora.

În cazul secțiilor cu prezență de peste 2000 alegători (care este de regulă numărul maxim de cetățeni arondați într-o secție de pe teritoriul Republicii Moldova), situație regăsită în secțiile din Diaspora, procedura de numărare a fost îngreunată de lungimea nefirească a buletinelor de vot (59 cm); coroborată cu greutatea hârtiei pe care au fost tipărite buletinele, atît manipularea acestora în procesul de sortare, cât și validarea lor (respectiv a opțiunii alese de către alegător) a extins timpul necesar al numărării voturilor.

Concluzii și recomandări

Conform celor observate de către membrii misiunii Funky Citizens, pe parcursul zilei de 28 septembrie nu au fost notificate incidente majore sau erori procedurale care să vicieze rezultatul final al alegerilor. În raport cu precedentul scrutin, Alegerile Prezidențiale din 2024, pe care organizația noastră de asemenea le-a observat, constatăm o menținere a bunelor practici și chiar o intensificare a acțiunilor întreprinse de autoritățile electorale și forțele de ordine pentru a asigura un climat care respectă prevederile legale cu privire la concurenții înscriși în cursă, dar și referitoare la protejarea mediului electoral (destructurarea de rețele care aveau ca scop coruperea de alegători sau organizarea de manifestații violente și dezordini sociale înainte de, în timpul și ulterior zilei votului).

Considerăm că buna desfășurare a scrutinului se datorează în primul rând instituțiilor moldovenești, care au manifestat proactivitate în dezvoltarea unui corp de experți electorali (toți membrii secției de votare sunt absolvenți ai cursurilor [Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral](#), spre deosebire de România, unde numai președintele și locțiitorul au o astfel de pregătire; operatorul de tabletă beneficiază de asemenea de o pregătire specifică din partea STS), au intervenit foarte energic și prompt cu măsuri eficiente (ex. pentru asigurarea securității, mutarea secțiilor de votare) și au stabilit relații cu omologii internaționali, pentru asigurarea bunei desfășurări a votării în diaspora. Cu toate acestea, apreciem că se impune o logistică mai bună în dotarea secțiilor de votare, în sensul de a se răspunde la solicitarea de suplimentare a buletinelor de vot, pentru a se evita redirectionarea alegătorilor la o altă secție, aflată la o distanță considerabilă. Am remarcat și gradul ridicat de conformitate a membrilor secției de votare și a persoanelor acreditate cu reglementările legale, cu minime abateri care nu au influențat mersul procesului electoral. Nu am întâmpinat probleme legate de accesul în secțiile de votare al observatorilor legal acreditați, membrii secției de votare manifestând deschidere la observațiile verbale³ realizate de noi și dispunând remedierea sau îmbunătățirea aspectelor sesizate.

Un efect pozitiv a avut și prezența numeroasă a diverselor misiuni de observare internaționale și naționale; am constatat de altfel că în toate secțiile în care observatorii noștri au fost prezenți au existat în permanență cel puțin alți doi observatori sau reprezentanți ai competitorilor electorali. Prezența observatorilor la alegerile din 28 septembrie a fost esențială pentru a conferi scrutinului legitimitatea necesară, dată fiind miza geo-politică și [financiară](#). Astfel, indiferent de ce s-a întâmplat în secțiile de vot, acțiunile au fost raportate și făcute publice, asigurând transparența procesului. Menționăm cu această ocazie și gradul ridicat de acces al observatorilor – naționali sau internaționali – și în general al persoanelor acreditate în toate etapele și la toate

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

procedurile electorale, inclusiv la ședințele organelor electorale, spre deosebire de situația din România, unde în continuare întâmpinăm probleme legate de accesul în secție – chiar dacă este accesul expres reglementat, sau de participarea la anumite proceduri – de ex. însoțirea urnei mobile, unde s-a restricționat accesul printr-o interpretare, credem noi, abuzivă. O altă inovație pe care am apreciat-o este introducerea persoanelor acreditate într-un registru electronic (modulul „Observatori” al Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”.) la care au acces președinții secțiilor de votare, pentru a se verifica încrucișat acreditarea observatorilor și a se evita o eventuală falsificare a legitimațiilor.

Ce remarcăm, în continuarea bunelor practici observate deja de organizația noastră la scrutinul din 2024, este că sistemul electoral din Republica Moldova se află într-o continuă dezvoltare și eficientizare, de la renunțarea la tușierele din cabinetele de vot, la extinderea pilotării listelor electorale electronice la [30 secții în acest an](#). Așteptăm concluziile acestui proiect pilot și sperăm să poată fi implementat cu succes în principal în Diaspora, unde lipsa listelor electorale poate cauza timp de așteptare ridicat pentru alegători. Din informațiile transmise de către observatorul nostru care s-a aflat pe 28 septembrie într-una dintre aceste 30 secții (s. 38/297 din Budapesta, Ungaria), s-a remarcat o mai rapidă prelucrare a datelor alegătorilor, deci beneficiul de care s-ar bucura alegătorii care se prezintă la vot prin extinderea acestui proiect este unul evident.

Remarcăm cadrul legal funcțional și cu un grad ridicat de stabilitate: alegerile se organizează în Republica Moldova în baza unui cod electoral, [cel de-al doilea în cronologia lor legislativă](#). De asemenea, există numeroase regulamente și instrucțiuni cu un grad ridicat de stabilitate, care detaliază diverse proceduri și asigură un grad ridicat de previzibilitate legislativă și profesionalism al experților electorali, care își pot ghida activitatea după aceste acte normative. Precizăm, însă, că prezentul cod electoral și reglementările subsecvente au suferit modificări succesive anual, inclusiv în 2024 și 2025, ambii ani electorali. Modificarea frecventă a legislației electorale, pe de o parte, poate reflecta preocuparea Comisiei Electorale Centrale de a propune Parlamentului îmbunătățiri procedurale, precum și dinamica legislativă moldovenească – unele dintre prevederi fiind deja declarate neconstituționale, dar, pe de altă parte, imprimă o imprevizibilitate pentru actorii electorali și alegători care poate influența rezultatul scrutinului, practică care contravine [recomandărilor Comisiei de la Venetia](#)⁴. Mai mult, modificările operate asupra Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, aprobat prin [hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1195/2023](#) condiționează organizațiile care doresc să își acrediteze observatori naționali și internaționali să prezinte informații despre capacitățile tehnice, umane, calificare și experiență, precum și sursele de finanțare, fără a se preciza criteriile de apreciere asupra acestor informații. Atragem așadar atenția asupra modificărilor normative

FUNKY
CITIZENS

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

care pot îngreuna accesul la procesul electoral sau da naștere la abuzuri, din cauza lipsei de claritate și previzibilitate a acestora, lăsând la aprecierea discreționară a autorităților posibilitatea de restrângere a unor drepturi electorale.

Apreciem totodată menținerea cerințelor de accesibilizare a secțiilor de vot pentru persoane cu dizabilități, extinderea numărului de secții în care funcționează sistemul de listele electorale electronice, o mai bună gestionare de către autoritățile competente a încălcărilor legislației în perioada electorală, precum și transparența autorităților electorale în plan decizional și deliberativ - unde ne referim desigur la CEC și comunicarea publică desfășurată de aceștia pe tot parcursul perioadei electorale (spre exemplu, crearea unui canal de comunicare cu jurnaliștii internaționali pe care erau transmise informații periodic referitoare la evenimentele programate pentru ziua alegerilor, selecție de declarații ale reprezentanților autorităților publice, detalii din oficiu sau la cerere despre incidentele din perioada electorală etc.).

În același timp, constatăm și în urma acestei misiuni de observare, un aspect remarcat la scrutinele desfășurate în România în ultimii doi ani: ziua alegerilor este marcată de o liniște neobișnuită - nu sînt raportate incidente majore. Această stare de fapt o putem interpreta prin diversificarea tacticilor de manipulare electorală, care au fost deja puse în aplicare cu mult înainte de ziua alegerilor (corupere electorală organizată în rețele, dezinformări distribuite pe parcursul perioadei și campaniei electorale etc.). Ceea ce observăm este că ziua alegerilor nu face decât să “culeagă roadele” unui mecanism mult mai amplu și desfășurat pe un termen de timp mai îndelungat. Practic, fraudele electorale obișnuite precum mita electorală dată în fața secției, numărarea intenționat eronată a buletinelor din urnă și alte neregularități din cadrul secțiilor de vot nu mai sînt principala preocupare și au fost înlocuite cu alte metode. Faptele ilegale din peisajul electoral s-au mutat între timp în mediul digital sau se desfășoară la nivel local, offline, prin rețele care sunt deja organizate și sincronizate până în ziua alegerilor. Astfel, observarea propriu-zisă a zilei votului nu mai este suficientă; chiar dacă alegerile din Moldova tocmai s-au încheiat, rețelele de influență pentru următoarele scrutine sunt, cel mai probabil, deja în curs de construire.

Recomandări

În ceea ce privește recomandările pe care le putem face în urma observării a 137 secții unice, distingem următoarele aspecte:

1. Lipsa raportării prezenței în timp real la nivel de secție

Chiar dacă prezența totală este disponibilă online pe site-ul CEC, datele la nivel de secție nu sînt făcute publice de către autoritatea electorală. În practică acest fapt se traduce prin diverse modalități *ad-hoc* de informare - fie prin afișarea unei foi pe un perete unde se trec datele de prezență la diferite intervale orare (ex s. 36/18 din

Ceadîr-Lunga, Găgăuzia), fie prin întrebarea constantă de către observatori sau alți cetățeni interesați a operatorilor sistemul SIAS “Alegeri” (de la cele două laptop-uri), care se oferă să prezinte aceste cifre. În plus, reprezentanți ai partidelor care se află în secție țin o numărătoare paralelă (prin clickere mecanice sau diverse tabele printate), ceea ce reprezintă din punctul nostru de vedere un efort inutil de contra-verificare a datelor din sistemul electronic de prezență (SIAS “Alegeri”). Aceste improvizații ar putea fi ușor evitate prin publicarea datelor la nivel de secție/oraș/raion în timp real de către CEC pe platforma pusă deja la dispoziție publicului larg.

2. Formatul buletinelor de vot

Cutuma estetică de a avea buletine de vot pe format lung, cu opțiunile electorale unele sub altele poate funcționa atunci când numărul competitorilor nu este mai mare de 10-15. Însă formula aleasă, de a lista preț de 59 cm un număr de 23 competitori, este nepractică, atât pentru alegători cât și din punct de vedere logistic pe parcursul zilei (oricât de bine ar putea vota să îndoie buletinele la introducerea în urnă, acestea se desfac o dată introduse și duc la umplerea rapidă a urnelor, pe care membrii secției sînt nevoiți să le disperseze cu ajutorul unor rigle sau alte obiecte care intră prin fanta urnei) și la procedura finală de deschidere a urnelor și numărare a unor foi extrem de lungi care a îngreunat în mod vizibil confirmarea valabilității și stabilirea opțiunilor exprimate. Ne putem întreba cum ar fi arătat aceste buletine de vot dacă numărul competitorilor înscriși în cursă ar fi fost de 40 sau 50. Considerăm că dispunerea competitorilor pe un alt format (eventual pe 2 sau 3 coloane) ar fi rezolvat problemele întâmpinate la scrutinul din 28 septembrie.

3. Amenajarea secțiilor pentru cetățenii moldoveni din stînga Nistrului

Deși sîntem de acord cu prudența și motivațiile prezentate de autoritățile de la Chișinău în ceea ce privește securitatea și integritatea procesului electoral, considerăm că atât dispunerea secțiilor, cât și numărul de buletine de vot disponibile (conform situației descrise mai sus la *Desfășurarea votării*) ar trebui să țină cont de numărul uriaș de alegători în raport cu numărul de secții disponibile (aprox 27.000 alegători per secție, adică de aproape 10 ori mai mare decît media secțiilor de pe restul teritoriului Republicii Moldova). Chiar dacă interesul constatat ca prezență al votanților din această zonă este mic, iar eforturile logistice sînt adaptate corespunzător, tocmai acest aspect ar trebui să reprezinte o provocare pentru autoritățile electorale (și a factorilor politici, deopotrivă) ca numărul celor care se prezintă la vot să crească - conform datelor disponibile pe platforma CEC, pe 28 septembrie s-au prezentat la vot doar puțin peste 12.000 alegători, din cei aproximativ 360.000 cetățeni cu drept de vot. De asemenea, sarcina probatorie pentru constatarea și sancționarea unor fapte de influențare a alegătorilor este greoaie – de pildă, transportarea sau organizarea transportării alegătorilor la secție constituie contravenție, *doar dacă este făcută cu scopul de a îi determina să își exercite*

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

votul. Or în cazul alegătorilor din stânga Nistrului, este aproape inevitabil ca aceștia să nu se organizeze pentru a se deplasa la secțiile amenajate pentru ei, la fel cum autorităților le este greu să probeze că s-au exercitat presiuni nepermise asupra acestora.

Considerăm că experiența observării internaționale a fost o împrejurare favorabilă îmbogățirii cunoștințelor electorale, care ne-a expus la practici și reglementări mai avansate decât cele din România. În egală măsură, în lumina incidentelor de securitate și a tentativelor de influențare a votului din țara vecină, suntem mai conștienți că legislația actuală, atât a Republicii Moldova, cât și cea din România, nu este adaptată provocărilor ridicate de propaganda electorală desfășurată în mediul online, precum și formelor de influențare a alegătorilor înainte de desfășurarea scrutinurilor. Astfel, la nivelul secțiilor din Republica Moldova am sesizat în general respectarea întocmai a procedurii electorale – care are un grad de claritate și eficiență mai ridicat decât cel din România, tentativele de fraudă s-au produs până la ștampilarea efectivă a buletinelor, neexistând, din cunoștințele noastre, intervenții asupra materialelor electorale la acest scrutin (asupra urnelor, sustragerea cu succes de buletine de vot sau falsificarea fizică a acestora).

2. Alegerile online - cum s-a transferat lupta pentru voturi în cea pentru like-uri și engagement?

Introducere

Alegerile parlamentare din Republica Moldova din 28 septembrie 2025 au reprezentat un moment important pentru democrația moldovenească, desfășurându-se într-un context marcat de tentative intensive de interferență externă și campanii sofisticate de dezinformare. În urma alegerilor prezidențiale din octombrie 2024 – când atât scrutinul, cât și referendumul privind integrarea europeană au fost ținute de operațiuni de manipulare a informației și corupere a alegătorilor – autoritățile și societatea civilă au intrat în noul ciclu electoral cu o conștientizare sporită a vulnerabilităților din spațiul informațional.

Contextul politic în care s-au desfășurat alegerile parlamentare a fost unul polarizat. Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), condus de președinta Maia Sandu, își propunea un nou mandat pe baza parcursului pro-european al țării. În paralel, formațiuni politice

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

afiliate sau susținute de Moscova – inclusiv Blocul Electoral Patriotic (alcătuit din socialiști, comuniști și partidul Inima Moldovei) și partidul „Moldova Mare” – au mobilizat susținători prin canale tradiționale și digitale, beneficiind de sprijinul oligarhului fugitiv Ilan Șor și de resurse financiare provenite din Federația Rusă.

Începând cu luna septembrie 2025, Funky Citizens, în cadrul Observatorului Bulgaro-Român pentru Media Digitală (BROD), a monitorizat intensiv platformele de social media, documentând evoluția narațiunilor de dezinformare și semnalând conținut problematic. Această activitate se desfășoară printr-un mecanism temporar de escaladare la care au participat societatea civilă, Comisia Europeană și platformele de Social Media (TikTok, Meta, Google, Microsoft și LinkedIn) în contextul unui proiect TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) privind alinierea la DSA, disponibil tuturor țărilor candidate la UE.

Între 10 septembrie și 28 septembrie 2025, echipa noastră a analizat peste 42.694 de postări pe rețelele sociale și a identificat 5.575 de narațiuni de dezinformare (aproximativ 13,1%), clasificate în șapte clustere distincte care au vizat în mod sistematic instituțiile democratice, integritatea procesului electoral și încrederea publică în vot.

Narațiunile identificate au inclus: acuzații de fraudă electorală masivă, atacuri la persoană împotriva candidaților pro-europeni, teorii conspiraționiste despre un „stat paralel” controlat de Occident, amenințări cu războiul și mobilizarea forțată, dezinformare economică amplificând frica de sărăcie și colaps, precum și manipulare coordonată prin rețele de conturi false și roboți digitali. Aceste campanii au fost amplificate pe TikTok (90,8% din conținutul semnalat), Facebook și Telegram, folosind tactici sofisticate: videoclipuri generate cu inteligență artificială, conturi clonate, mesaje sincronizate și exploatarea sistemelor de recomandare algoritmică.

Deși procesul de vot în sine s-a desfășurat fără incidente majore, spațiul informațional a fost grav compromis. Platforma TikTok a rămas principalul vector de dezinformare, în ciuda eforturilor de raportare și a cooperării cu autoritățile moldovenești. Rețelele de comportament inautentic coordonat (CIB) au continuat să funcționeze, iar 31,6% din conținutul semnalat a rămas activ până la finalul perioadei de monitorizare, demonstrând limitele actualelor mecanisme de raportare a conținutului care afectează integritatea electorală.

Prezentul raport documentează amploarea campaniilor de manipulare, evaluează eficacitatea răspunsului instituțional și al platformelor, și formulează recomandări pentru consolidarea rezilienței democratice a Republicii Moldova în fața amenințărilor hibride care continuă să evolueze și să se diversifice.

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Misiunea Funky – monitorizare și informare publică

Funky Citizens a publicat 5 buletine informative pe parcursul perioadei electorale. Ne-am intensificat raportările prin publicarea de actualizări zilnice în perioada pre-electorală și în zilele de vot, realizând monitorizare în timp real a rețelelor sociale. În plus, am documentat și publicat 2 cazuri de Comportament Inautentic Coordonat (CIB), care au scos la iveală tipare de angajament artificial și manipulare coordonată.

Aceste materiale informative au dus la un nivel ridicat de vizibilitate publică pe diverse platforme. Pe Facebook, buletinele informative și analizele au înregistrat 55.395 de vizualizări și au atins 33.828 de utilizatori. Pe Instagram, acestea au generat 49.945 de vizualizări, ajungând la 15.198 de conturi unice. Totodată, analizele și rapoartele publicate au fost accesate de 408 ori pe site-ul nostru.

Buletinele informative au avut ca scop informarea societății din Republica Moldova și a actorilor naționali și europeni, în timp real, cu privire la evoluția dezinformării de pe platformele online. Această nevoie a apărut din faptul că, în contextul proceselor electorale din regiune, inclusiv în România, interferența străină și dezinformarea pe platforme au fost menționate ca factori majori, dar fără existența unor informații publice clare despre modul concret în care acestea s-au manifestat. Funky Citizens și-a asumat rolul de a proteja interesul public prin actualizări constante privind principalele evenimente politice și electorale, precum și prin analize cuprinzătoare ale peisajului informațional din Moldova. În zilele de vot, am publicat actualizări în timp real, la fiecare câteva ore, pe platformele de social media, pentru a atrage atenția asupra principalelor amenințări la adresa integrității procesului electoral.

Metodologia de monitorizare și colectare a datelor

Provocarea

Una dintre cele mai mari provocări în monitorizarea platformelor de social media în Republica Moldova este colectarea datelor brute, dat fiind că fundamentarea empirică este o condiție sine qua non pentru analiza narațiunilor de dezinformare. După dispariția platformei CrowdTangle și restrângerea accesului la date directe de pe platformele mari (Meta, TikTok, YouTube), cercetătorii s-au bazat excesiv pe liste de monitorizare și pe analize exploratorii manuale. Acest lucru reduce eficiența monitorizării și crește riscul de a rata fenomene emergente. Într-un ecosistem digital din ce în ce mai dinamic, aceste limitări pot duce la situații precum campaniile agresive de pe TikTok și Telegram din perioada electorală a Moldovei din 2025, care au influențat percepția asupra procesului democratic.

Metodele anterioare

În ciclurile precedente de monitorizare, datele erau colectate în masă de la platforme sau furnizori de date și ulterior reduse și analizate prin metode de machine learning combinate cu analiză calitativă, rezultând coduri narative și o analiză cantitativă a corpului. În perioada în care CrowdTangle era funcțional, se putea lucra cu aproximativ 70–80.000 de înregistrări zilnice, permițând o acoperire robustă a fenomenului.

După închiderea serviciului, furnizori precum Gerulata sau Meltwater, cu propriile sisteme de colectare, au restrâns volumele la câteva mii de înregistrări pe zi, uneori chiar mai puține. Mai mult, colectarea era adesea „la cerere”, pe baza listelor de monitorizare transmise de cercetători, ceea ce genera întârzieri de la câteva zile până la câteva săptămâni. Astfel, analiza exploratorie trebuia făcută în paralel, cu adăugarea ulterioară a conturilor descoperite, ceea ce limita posibilitatea de a urmări în timp real fenomenul. Această metodă ridică și probleme legate de reprezentativitatea datelor în raport cu întregul univers discursiv al rețelelor sociale.

Metodele noi

Pentru a contracara aceste limitări, echipa noastră a dezvoltat o metodologie nouă de colectare și analiză a narațiunilor online. Pornind de la principiul că algoritmii platformelor recomandă conținut pe baza profilului psihologic, social și cultural al utilizatorului – model neschimbat fundamental de la scandalul Cambridge Analytica încoace – am construit un sistem de monitorizare bazat pe profiluri simulate.

Astfel, au fost create conturi modelate după tipologii sociale și psihologice identificate în Moldova (ex. tineri pro-Europa, populație rurală vulnerabilă, electorat tradiționalist, diasporă), folosind dispozitive dedicate. Interacțiunea a fost limitată la urmărirea surselor de interes pentru a nu altera proliferarea naturală a conținutului. Datele publice au fost colectate în limitele GDPR (Regulamentul 2016/679) și DSA (Regulamentul 2022/2065). Această metodă ne-a permis nu doar identificarea conținutului viral, ci și extinderea analizei exploratorii asupra fenomenelor emergente.

După colectare, datele au fost etichetate prin metode calitative (Brown & Clarke, 2006), urmate de codificare narativă și analiză cantitativă pe corpus.

Limitări și scalabilitate

Deși metoda are potențial de scalare și de optimizare a monitorizării fenomenelor de dezinformare, există mai multe limitări:

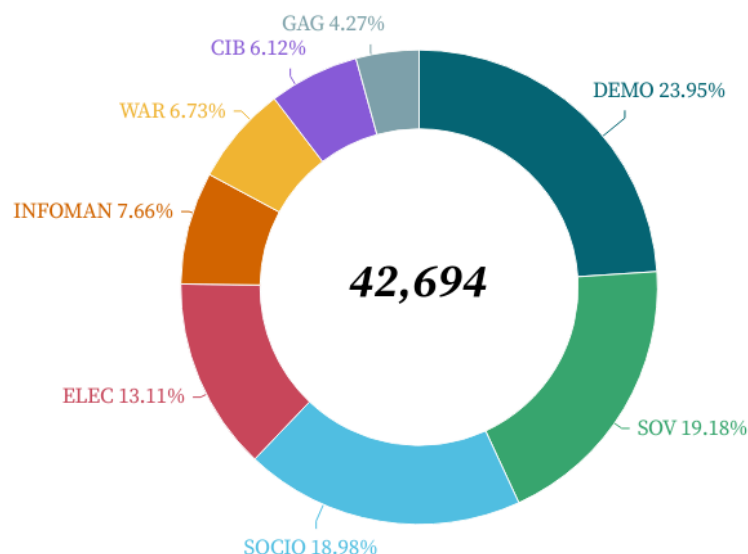

- Analiza conținutului audio-video rămâne foarte costisitoare și consumatoare de timp – manual sau prin AI.
- Costurile de infrastructură pentru menținerea unui DBMS (Database Management System), a proceselor ETL și a echipelor de analiză (umane sau automatizate) sunt constante și ridicate.
- Relevanța datelor depinde de menținerea unui sistem actualizat de conturi simulate, adaptate specificului regional și local din Moldova (de ex., profiluri gagauze, transnistrene, rurale, diasporă).

Totuși, prin scalarea sistemului și integrarea de dispozitive localizate cu profiluri construite pe trăsături specifice Republicii Moldova, metoda poate fi extinsă la nivel regional și internațional. Aceasta ar permite monitorizarea rețelelor de CIB (Coordinated Inauthentic Behavior) și cartografierea lor cu ajutorul sistemelor GIS (Geographical Information Systems), pentru a vizualiza atât dimensiunea locală, cât și interconexiunile transfrontaliere ale campaniilor de manipulare digitală.

Dezinformare și misinformation pe rețelele sociale

În perioada 1–29 septembrie, Funky Citizens analizat peste 42.694 de postări pe rețelele sociale și a identificat 5575 de narrative de dezinformare (aproximativ 13.1%) pe care le-am clasificat în șapte clustere distincte care au vizat în mod sistematic instituțiile democratice, integritatea procesului electoral și încrederea publică în vot.

(DEMO) Derapaje democratice & Autoritarism

Acest cluster prezintă PAS și Maia Sandu ca transformând Republica Moldova într-un stat capturat și dictatură, unde instituțiile sunt uzurpate, opoziția este redusă la tăcere, iar cetățenii trăiesc în frică. Narațiunile insistă că partidul de guvernare abuzează de putere pentru a rămâne la conducere, reprimă partidele rivale, manipulează alegerile și cenzurează vocile critice atât online, cât și offline.

O temă dominantă este uzurparea instituțiilor statului. Maia Sandu și PAS sunt acuzați că au capturat Curtea Constituțională prin numirea unor judecători loiali, transformând-o într-un instrument politic de anulare a alegerilor și de reprimare a opoziției – fiind făcute constant paralele cu regimul lui Plahotniuc. Comisia Electorală Centrală este descrisă ca încălcând legea pentru a favoriza PAS, excluzând rivali precum *Moldova Mare* sau *Democrația Acasă*, în timp ce Procuratura ar proteja liderii PAS. Se afirmă că legile sunt rescrise sau ignorate pentru a servi partidului de guvernare, subminând astfel democrația.

Un alt unghi recurent este cel al represiunii și abuzurilor poliției. Narațiunile acuză autoritățile că arestează membri ai opoziției fără motiv, dispersează proteste pașnice și dau amenzi arbitrare. Postările scot în evidență exemple dramatice – percheziții împotriva activiștilor, confiscarea materialelor de protest, dosare fabricate sau chiar arestarea unor mascote la manifestații – prezentând Moldova drept un stat polițienesc unde legea servește PAS și nu cetățenii. Se afirmă că oamenii sunt intimidați constant prin verificări de acte, hărțuiri și amenințări cu pedepse de 15–20 de ani de închisoare pentru critică.

Clusterul pune accent și pe cenzură și controlul informațional. Guvernul este acuzat că a ordonat ștergerea de conturi de TikTok, blocarea unor posturi TV, ștergerea conturilor de Telegram și YouTube și monitorizarea discursului online prin „Centrul Patriot”. Narațiunile susțin că PAS se teme mai mult de libertatea de exprimare decât de orice altceva, comparând Moldova cu Coreea de Nord sau alte regimuri autoritare. Maia Sandu este prezentată ca incriminând dizidența și etichetând criticii drept „agenți străini” sau „păpuși ale Kremlinului” pentru a justifica cenzura.

În cele din urmă, narațiunile combină acuzațiile de corupție, trădare și declin național. PAS este etichetat drept un grup mafiot sau fascist care se îmbogățește, distrugând în același timp suveranitatea, moralitatea și economia Moldovei. Maia Sandu este acuzată de trădare, vânzarea activelor naționale și complicitate cu România, UE sau George Soros pentru a suprima voința poporului. Protestele sunt prezentate ca ultima șansă a

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

cetățenilor de a „salva Moldova” de dictatură, iar liderii opoziției sunt înfățișați ca apărători ai identității și credinței naționale împotriva „Ciumei Galbene.”

(SOV) Suveranitate & Influență Geopolitică

Acest cluster prezintă Maia Sandu și PAS ca fiind „vânduți” Occidentului și trădând suveranitatea Republicii Moldova. Narațiunile insistă că liderii actuali servesc interese străine – UE, SUA, România, George Soros – și sacrifică identitatea, valorile tradiționale și viitorul țării pentru bani, granturi și protecție politică. Moldova este descrisă ca o „colonie” controlată din exterior, lipsită de independență reală și pusă pe drumul integrării europene împotriva voinței majorității.

O temă majoră este trădarea și pierderea suveranității. Maia Sandu este acuzată că a vândut țara UE și României, că a cedat terenuri strategice, că a distrus economia și a îndatorat Moldova prin împrumuturi europene. Se susține că liderii PAS primesc milioane din Occident, că acceptă condiții impuse de Bruxelles și Washington și că transformă Moldova într-o „provincie europeană” sau „vasal al NATO”, pierzând neutralitatea și independența. Se fac apeluri la închisoare pentru „trădători” și la extrădarea lui George Soros, prezentat drept simbol al rețelei care controlează politica moldovenească.

Un alt fir narativ recurent este influența străină și amestecul în alegeri. UE, SUA, Franța, România, NATO și serviciile secrete occidentale sunt acuzate că intervin direct în politica internă, că „cumpără voturi” și că recunosc rezultatele doar dacă sunt pro-europene. Vizitele liderilor europeni în Chișinău sunt prezentate ca „curatoriat” și dovadă a pierderii suveranității, iar diaspora este portretizată ca „manipulată” și „ruptă de realitate”.

Clusterul integrează și teme de identitate națională și valori tradiționale. Maia Sandu și PAS sunt acuzați că distrug credința ortodoxă, limba „moldovenească” și familia tradițională prin promovarea „propagandei LGBT” și „românizării forțate”. Se susține că școlile sunt transformate în centre de indoctrinare cu ideologii străine, că se rescrie istoria și se atacă simbolurile rusești, în timp ce liderii pro-Kremlin sau clerul ortodox sunt hărțuiți. Această retorică încearcă să lege vectorul european de pierderea identității și degradarea morală.

În final, narațiunile combină sărăcia, colonizarea și geopolitica într-o imagine apocaliptică: Occidentul ar fi adus doar criză, datorii și „sclavie”, iar Moldova ar fi folosită ca piață de desfacere, platformă NATO sau „gunoi” pentru valorile și imigranții europeni. PAS este portretizat ca „regim sorosist” care minte cu promisiuni de integrare, în timp ce Rusia sau liderii „patrioți” sunt prezentați drept unica șansă de salvare, suveranitate și păstrare a valorilor tradiționale.

**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

(SOCIO) Declin socio-economic & dificultăți pentru populație

Acest cluster îl descrie guvernarea actuală ca responsabili pentru prăbușirea economică a Republicii Moldova și pentru sărăcia în care trăiesc cetățenii. Narațiunile dominante acuză guvernarea că ignoră nevoile oamenilor, că este coruptă, că distruge agricultura, educația și sănătatea și că a transformat țara într-un „stat fără oameni”, cu migrație masivă și populație îmbătrânită. PAS este prezentat ca un „parazit” care jefuiește cetățenii și menține țara într-o criză permanentă.

O temă centrală este criza economică și colapsul nivelului de trai. Narațiunile insistă pe creșterea tarifelor la energie, salarii mici, pensii insuficiente și scumpiri constante. Se afirmă că Moldova a ajuns la cel mai înalt nivel de sărăcie din Europa, că 65% dintre gospodăriile încă se încălzesc cu lemne și că oamenii sunt obligați să aleagă între mâncare și utilități. Locuințele sunt prezentate ca inaccesibile, iar școlile, spitalele și fabricile ca fiind închise. Guvernarea este acuzată că a crescut datoria externă la niveluri record, cheltuind banii pe consum și pe luxul propriilor miniștri, nu pe investiții.

Un alt unghi recurent este trădarea socială și abandonarea cetățenilor. Pensionarii sunt portretizați ca trăind la limita supraviețuirii, forțați să vândă bunuri pentru a supraviețui, în timp ce guvernul „își crește salariile la 55.000 lei”. Se insistă că diaspora votează PAS, dar cei rămași în țară suportă „povara sărăciei și a taxelor”. Profesorii, medicii și fermierii sunt prezentați ca fiind abandonați, forțați să emigreze sau să intre în faliment. Protestele sociale sunt descrise drept dovada respingerii regimului „galben” de către popor.

Clusterul accentuează și corupția și jaful resurselor. Guvernul este acuzat de scheme frauduloase cu gazul și energia, de spălare de bani prin Energocom, de vânzarea terenurilor și activelor publice, dar și de deturnarea fondurilor europene. Liderii PAS sunt portretizați ca milionari, cu copii care studiază în străinătate, complet ruși de realitățile cetățenilor. Narațiunile afirmă că datoria externă și creditele sunt folosite doar pentru îmbogățirea elitei politice, în timp ce poporul rămâne „sclav al băncilor”.

În final, se construiește imaginea unei Moldove în colaps total, unde guvernarea aduce doar sărăcie, foamete și disperare. Oamenii sunt prezentați ca emigrând în masă, satele dispar, iar copiii și tinerii sunt lipsiți de viitor. Promisiunile europene sunt prezentate ca iluzii menite să ascundă realitatea: corupție, datorii și scumpiri. Alternativa sugerată în aceste narațiuni este înlocuirea guvernării prin opoziție „patriotică”, capabilă să reducă tarifele, să crească pensiile și să redea țara oamenilor simpli.

(ELEC) Fraudă electorală & Manipulare

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Acest cluster acuză PAS și Maia Sandu că ar pregăti sau ar fi comis fraude electorale pentru a-și menține puterea, subminând astfel legitimitatea procesului electoral. Narațiunile dominante susțin că guvernarea manipulează Comisia Electorală Centrală, reduce accesul la vot pentru diaspora din Rusia și Transnistria, falsifică listele și buletinele de vot și folosește resursele statului pentru campanie. Mesajele amplifică ideea că alegerile nu sunt libere și că rezultatele sunt decise în avans, cu sprijinul Occidentului.

O primă temă centrală este manipularea instituțiilor electorale. PAS este acuzat că folosește CEC pentru a exclude partide incomode, a refuza înregistrarea opoziției și a deschide secții de votare doar acolo unde are susținere. Buletine pre-ștampilate, liste electorale „umflate” și voturi atribuite persoanelor decedate sunt prezentate ca dovezi ale falsificării. Se afirmă că guvernarea pregătește anularea scrutinului în caz de înfrângere, după „modelul României”, și că rezultatele sunt prestabilite pentru a garanta victoria PAS.

Un al doilea fir narativ este legat de restrângerea dreptului de vot. Guvernarea este acuzată că discriminează diaspora din Rusia și cetățenii din Transnistria prin deschiderea unui număr infim de secții de vot (2–12), în timp ce în Europa se organizează sute. Narațiunile prezintă această practică drept o strategie de a reduce voturile ostile PAS, transformând cetățenii din Rusia și Transnistria în „oameni de mână a doua”. Protestele din Moscova și apelurile opoziției sunt utilizate pentru a amplifica ideea că guvernarea fură votul poporului.

Clusterul accentuează și trucurile electorale și mita. Reducerea prețurilor la energie, distribuirea de ajutoare sociale sau promisiuni de subvenții pentru fermieri sunt prezentate ca „cadouri electorale” prin care PAS cumpără voturi. Maia Sandu este acuzată că folosește fonduri europene pentru propagandă și că finanțează campania cu bani ascunși sau proveniți din scheme de corupție. Opoziția invocă repetat „caruselul electoral”, cumpărarea de voturi și amenințări directe la adresa alegătorilor.

În cele din urmă, clusterul integrează acuzații de complicitate externă și delegitimare geopolitică. Maia Sandu este prezentată ca „Maia Soros”, „pionul Bruxelles-ului”, sprijinită de România, UE și SUA pentru a falsifica alegerile. Vizitele liderilor europeni în Chișinău sunt descrise ca ingerințe directe, iar scăderea ratingului PAS este contrapusă cu scenariul în care Occidentul impune prin fraudă victoria pro-europeană. În paralel, Ilan Șor și alte partide marginalizate sunt portretizate ca victime ale unui complot al puterii, în timp ce Kremlinul și presa afiliată amplifică mesajul că „alegerile sunt furate și ilegale”.

(INFOMAN) Narațiuni false și manipulative

**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Acest cluster include conținut fabricat, deepfake-uri și mesaje conspiraționiste menite să alimenteze frica și neîncrederea în instituții și să promoveze opoziția pro-rusă ca alternativă. Narațiunile variază de la acuzații absurde privind sănătatea mintală sau viața personală a președintei, până la manipulări vizuale și materiale generate cu inteligență artificială care falsifică declarații, imagini și evenimente.

O temă centrală este folosirea de deepfake-uri și AI pentru defăimare. Maia Sandu este prezentată în materiale video manipulate ca fiind legată de „lobby-ul LGBT”, ca distrugând biserica sau ca fiind implicată în trafic de copii. Alte deepfake-uri o arată în situații ridicole sau intime (alături de Macron, Nicușor Dan, Usatii), încercând să-i submineze imaginea publică. Miniștri PAS sunt fals înfățișați ca recunoscând eșecuri guvernamentale sau ca fiind responsabili personal de sărăcie și corupție.

O altă categorie de mesaje vizează atacuri personale și medicale. Maia Sandu este acuzată repetat că ar suferi de schizofrenie, că ar fi supusă tratamentelor cu electroșocuri sau că ar fi „nebună” și incapabilă să conducă țara. Aceste narațiuni sunt adesea combinate cu insulte („monstru”, „prostituată”, „stripteuză”), cu insinuări despre viața personală sau cu teorii conspiraționiste privind relații secrete cu lideri străini. Scopul este de a o dezumaniza și de a o delegitima complet.

Clusterul integrează și mesaje conspiraționiste și pseudo-religioase. Baba Vanga, tarot, horoscop sau preoți falși sunt invocați pentru a susține că Sandu ar fi „pasărea neagră din Vest” sau „îngerul iadului”. Narațiuni pseudo-științifice promovează existența a două limbi separate (moldovenească și română), iar predicții inventate promit victoria partidelor pro-ruse ca „voință a sorții”. Tot aici intră și acuzații că UE, NATO sau Soros controlează Moldova și că „alegerile sunt deja decise de Occident”.

În cele din urmă, clusterul conține fabricări mediatice și propagandă ostilă. Fotomontaje și articole false atribuite unor instituții respectate (Charlie Hebdo, ONG-uri internaționale) sunt folosite pentru a da credibilitate mesajelor. Evenimente banale (înfrângeri sportive, accidente, proteste vechi) sunt reinterpretate ca „dovezi” ale eșecului PAS. Narativele anti-europene și anti-românești susțin că Moldova este colonie, că „România e săracă” și că UE va aduce doar haos.

(WAR) Război și amenințări la adresa securității

Acest cluster acuză PAS și Maia Sandu că ar sacrifica neutralitatea Republicii Moldova și ar împinge țara într-un război care nu îi aparține. Narațiunile pro-ruse afirmă că guvernarea pregătește mobilizarea moldovenilor pentru a lupta în Ucraina, că permite NATO și UE să construiască baze militare pe teritoriul țării și că transformă Moldova într-un „al doilea front” al Occidentului împotriva Rusiei. Aceste mesaje folosesc un ton

**FUNKY
CITIZENS**

 Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

alarmist pentru a semăna frică și pentru a eroda încrederea în guvern și în integrarea europeană.

O temă centrală este mobilizarea și trimiterea cetățenilor la război. Maia Sandu este acuzată că ar fi promis trimiterea a „700 de mercenari” în Ucraina după alegeri și că plănuiește să recruteze mii de tineri moldoveni pentru a lupta pe front. Circulă afirmații false despre spitale transformate în centre pentru militari ucraineni, despre convoaie de arme aduse în secret în Chișinău și despre planuri de a închide granițele cu Transnistria. Aceste mesaje urmăresc să inducă panică și să prezinte guvernarea ca fiind gata să sacrifice viețile moldovenilor pentru interese străine.

Un al doilea fir narativ este militarizarea Moldovei și pierderea neutralității. NATO și UE sunt acuzate că instalează baze militare, depozite de arme și poligoane de antrenament în Moldova, cu complicitatea PAS. Postări alarmiste susțin că tancuri, avioane și soldați străini sunt deja prezenți în Chișinău, la Giurgiulești sau în zonele de frontieră. PAS este acuzat că transformă țara într-o colonie militară a Occidentului, pregătind-o pentru confruntări cu Rusia și Transnistria.

Clusterul integrează și narațiuni conspiraționiste și propagandistice. Se afirmă că Maia Sandu ar primi ordine de la Soros, Bruxelles sau Washington pentru a declanșa un conflict în Transnistria, că România plănuiește să trimită armata peste Nistru și că UE vrea să ocupe teritoriul Moldovei. Pro-Rusia se prezintă drept singura garanție de pace, susținând că doar Moscova poate proteja Moldova prin „stabilitate, tancuri și putere reală”. În contrapunct, Occidentul este acuzat că transformă Moldova într-un „câmp de luptă” și într-o „colonie militară”.

În final, clusterul construiește imaginea unei Moldove aflate în pragul dezastrului. PAS este acuzat că „joacă ultima carte” prin propaganda fricii de război, că deturneză banii publici către armată și că pregătește Moldova pentru o soartă similară cu cea a Ucrainei. Narațiunile pro-ruse îndeamnă cetățenii să voteze împotriva PAS pentru a „păstra pacea”, susținând că victoria opoziției ar însemna evitarea războiului, iar victoria PAS ar aduce mobilizare, moarte și pierderea neutralității.

(CIB) Comportament inautentic coordonat

Acest cluster documentează operațiuni de manipulare digitală coordonată desfășurate de partide politice și rețele afiliate în Republica Moldova, cu scopul de a amplifica artificial mesajele anti-guvernamentale, de a delegitima instituțiile democratice și de a sprijini agende pro-Kremlin. Activitățile se bazează pe conturi false, roboți digitali și identități furate, fiind adaptate pe mai multe platforme: Facebook, Instagram, TikTok și Telegram.

**FUNKY
CITIZENS**

 Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Primul caz investigat a vizat [Partidul Democrat Modern din Moldova](#) (PDMM), moștenitor al rețelei lui Vladimir Plahotniuc. Analiza comentariilor de pe TikTok a arătat aproape 300 de mesaje generate de 59 de conturi false, multe redactate cu ajutorul inteligenței artificiale. Comentariile, adesea duplicate sau „aproape identice”, promovau imaginea PDMM ca „voce democratică persecutată” și prezentau PAS drept un regim abuziv. Această strategie de *astroturfing* a creat iluzia unui sprijin civic real pentru un partid exclus de la alegeri.

Un al doilea caz investigat de Funky Citizens a vizat [Partidul Comuniștilor din Republica Moldova](#), unde au fost identificate 160 de conturi false care au generat peste 200 de comentarii între 15–20 septembrie 2025. Activitatea a culminat pe 19 septembrie, când au fost create 99 de conturi într-o singură zi. Aceste profiluri, cu fotografii decupate pentru a evita motoarele de căutare inversă și provenite din Rusia și Transnistria, au inundat secțiunea de comentarii a paginii comuniștilor cu atacuri împotriva Maiei Sandu, exploatând teme precum sărăcia, amenzile aplicate găgăuzilor și „trădarea națională”.

Un alt exemplu de manipulare este rețeaua de boți vietnamezi conectată la conturile „Moldavian Calendar” de pe Facebook și Instagram. Acestea au acumulat peste 60.000 de urmăritori falși din Vietnam, Thailanda și Rusia, promovând narațiuni pro-Kremlin și agenda lui Ilan Șor. Conținutul a fost prezentat sub formă de „știri independente”, fiind distribuit prin reclame plătite și rețele de conturi inautentice, pentru a da impresia de legitimitate și de audiență reală. *Mulțumim partenerilor [GLOBSEC](#) pentru semnalarea acestui caz.*

În final, analiza noastră a documentat și o mobilizare sincronizată a Blocului Victorie și a aliaților lui Ilan Șor, prezentată ca „efort spontan” de răsturnare a PAS. Apelurile au pornit de pe VK și OK.ru, au circulat pe Telegram și au fost reciclate pe TikTok și Meta, folosind mesaje predefinite, canale locale și un bot de Telegram pentru înscrieri și logistică. Această orchestrare a fabricat aparența unei mișcări populare autentice, dar în realitate a fost o operațiune centralizată de mobilizare politică. *Mulțumim partenerilor [Alliance4Europe](#), [GLOBSEC](#) și [Polisphere](#) pentru documentarea acestui caz.*

(GAG) Găgăuzia și cazul Guțul

Acest cluster prezintă arestarea și condamnarea Evgheniei Guțul, bașcana Găgăuziei, drept o acțiune politică orchestrată de PAS și Maia Sandu, menită să intimideze opoziția și să reducă autonomia regională. Narațiunile o transformă pe Guțul într-un simbol al rezistenței împotriva regimului de la Chișinău, prezentând-o ca pe o victimă a unei justiții corupte și a unor standarde duble aplicate de guvernarea pro-europeană.

O temă centrală este persecuția politică și lipsa de justiție. Cazul Guțul este descris ca având rezultate prestabilite, mărturii false și încălcări flagrante ale drepturilor omului,

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

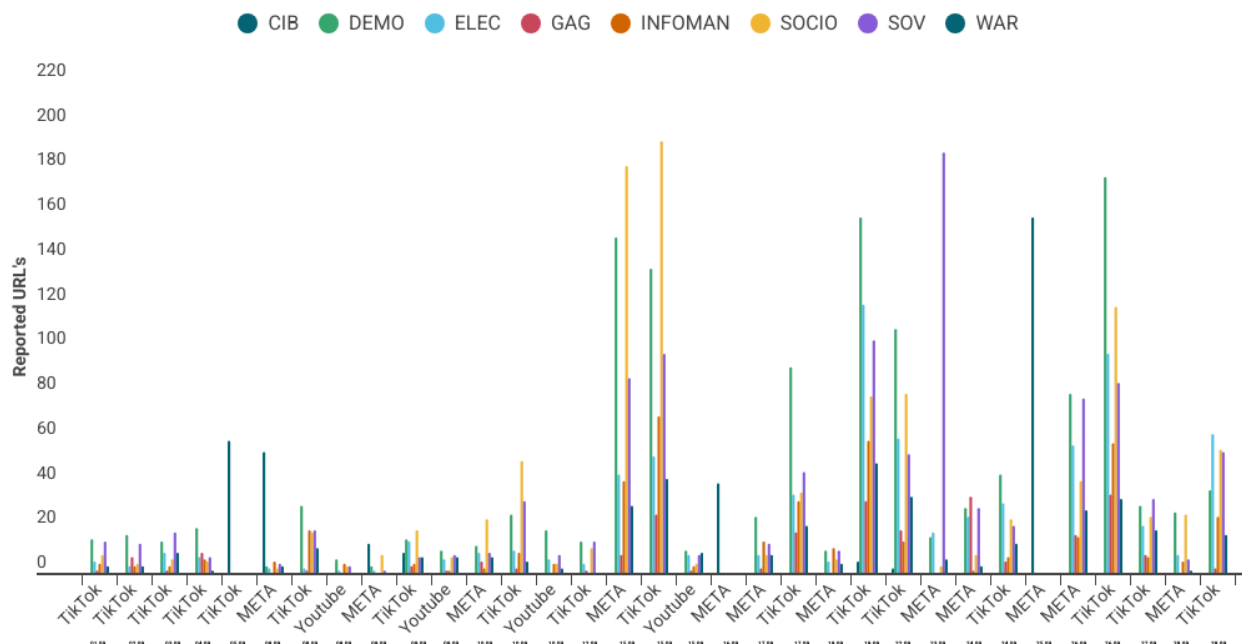
inclusiv condiții inumane de detenție. Sentința de șapte ani de închisoare este etichetată drept „execuție politică”, dovadă că reforma justiției este doar o fațadă sub PAS. Postările insistă că Sandu a cerut personal condamnarea în câteva minute și că „justiția galbenă” nu urmărește legea, ci răzbunarea.

Un al doilea fir narativ este transformarea lui Guțul într-un simbol al rezistenței populare. Ea este prezentată ca lider legitim, ales de popor, care suferă represalii doar pentru că a apărut Găgăuzia și tradițiile locale. Mesajele o compară cu o „prizonieră politică” și o portretizează drept vocea celor umiliți de regimul PAS. În contrast, Maia Sandu și guvernarea sunt acuzate că urăsc poporul găgăuz, că le-au luat autonomia și că încearcă să le distrugă identitatea.

În cele din urmă, narațiunile integrează dimensiunea geopolitică și internațională. Se afirmă că Europa, ONU sau avocați internaționali ar fi intervenit pentru a apăra-o pe Guțul, că presa occidentală condamnă cazul și că „lumea întreagă vede adevărul despre dictatura PAS”. Rusia și alți actori pro-Kremlin sunt prezentați ca aliați și protectori ai Găgăuziei, în timp ce Sandu și Bruxelles-ul sunt acuzați că vor să lichideze autonomia regiunii și să reducă opoziția politică.

Mai jos se regăsesc temele identificate zilnic, în perioada 1–29 septembrie, pe platformele META (Facebook și Instagram), TikTok și Google (YouTube).

Themes analyzed by day

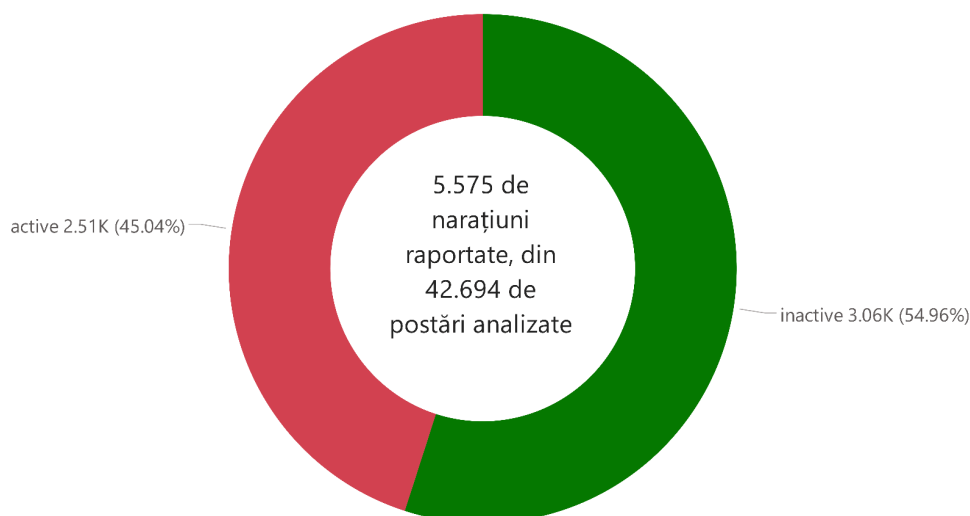
**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

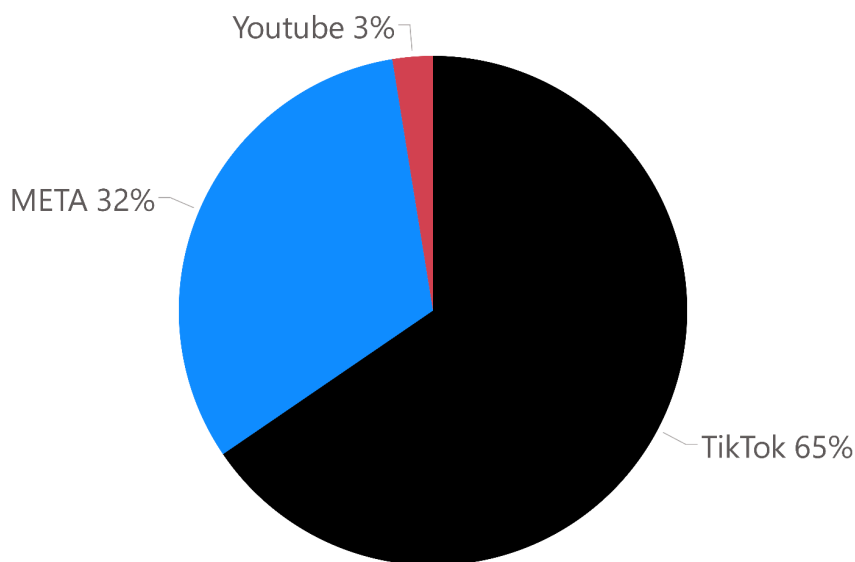
Reacția platformelor la raportare

În această perioadă de raportare au fost analizate 42694 postări, din care au fost transmise către platforme 5575. În data de 2 octombrie 2025 a fost verificată disponibilitatea postărilor raportate, constatându-se că 55% din acestea erau inactive și 45% erau încă disponibile.

E important însă de menționat că în unele cazuri în care conținuturile au fost inactive, platformele au afișat mesaje ambigue care nu menționează retragerea definitivă a acestora sau posibilitatea accesării conținutului de pe un alt cont sau dispozitiv localizat diferit.

În ceea ce privește repartizarea conținutului raportat pe platforme, au fost raportate 3650 postări către TikTok (negru - 65%), 1782 către Meta (albastru - 32%) și 143 către Youtube.(roșu - 3%) Conținuturile etichetate META cuprind postări din platformele Facebook și Instagram.

Proporția narațiunilor raportate în funcție de platforme nu reflectă repartizarea naturală a narațiunilor diseminate prin acestea, ci mai degrabă gradul de transparență al platformelor, precum și tipul de conținut procesat, care necesită resurse și expertiză tehnică. De asemenea, unele postări raportate au inclus și conținut diseminat din alte platforme, care însă nu au fost incluse în cadrul acestei monitorizări.

Cele mai multe raportări au vizat platforma TikTok, unde au fost dezactivate 2.169 de postări, urmată de Meta cu 836 și YouTube cu 59. Totuși, o parte dintre materialele cu elemente de dezinformare sau informații false rămân active și continuă să circule pe toate aceste platforme. Graficul de mai jos ilustrează situația postărilor raportate, în funcție de platformă și de statusul lor la data de 2 octombrie 2025. Graficul de mai jos prezintă repartizarea postărilor raportate în funcție de platformă și statusul din data de 2 octombrie 2025.

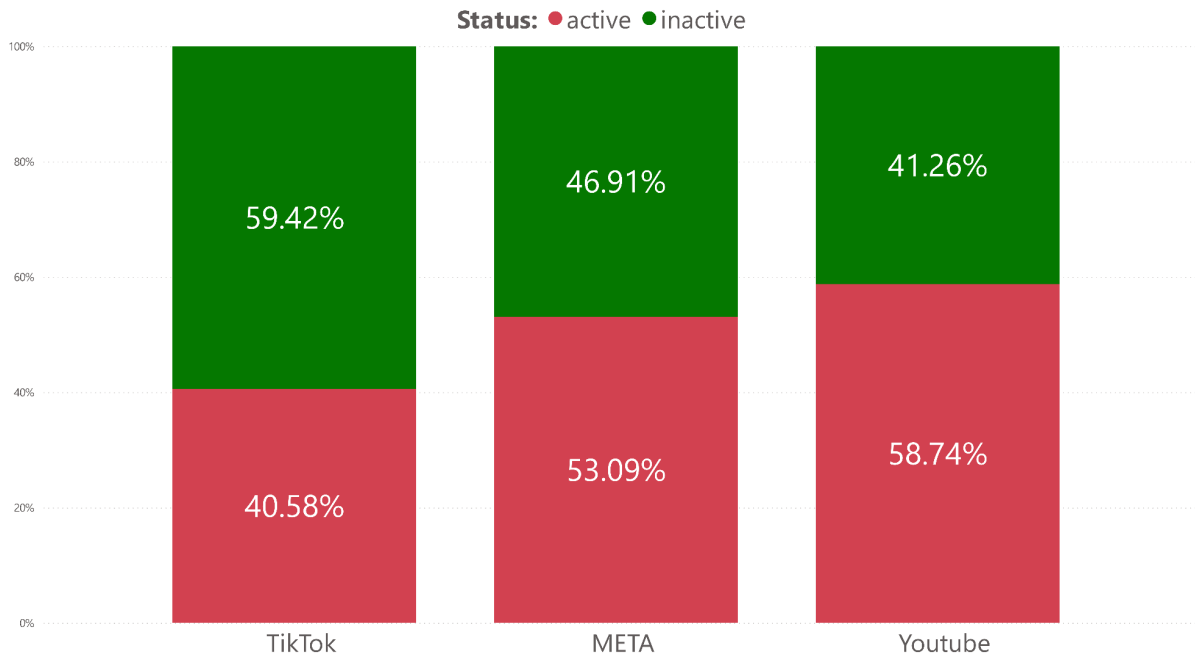

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Graficul de mai jos ilustrează distribuția zilnică a postărilor raportate zilnic către rețelele sociale META (bare albastre), TikTok (bare negre), YouTube (bare roșii) și a numărului de postări identificate ca inactive (linia verde) în data de 2 octombrie 2025. Pe axa verticală este reprezentat numărul de postări (0–800), iar pe axa orizontală zilele lunii. TikTok se remarcă drept platforma cu cea mai intensă activitate raportată, cu vârfuri semnificative pe 15 septembrie (616 postări) și 19 septembrie (607 postări), urmată de META, care are de asemenea creșteri majore în aceleași zile (542 și respectiv 224 postări). YouTube apare marginal, cu valori reduse și sporadice, între 26 și 68 de postări în câteva zile specifice (8–12 septembrie), ceea ce se explică prin conținutul redus al postărilor verificate și raportate către această platformă.

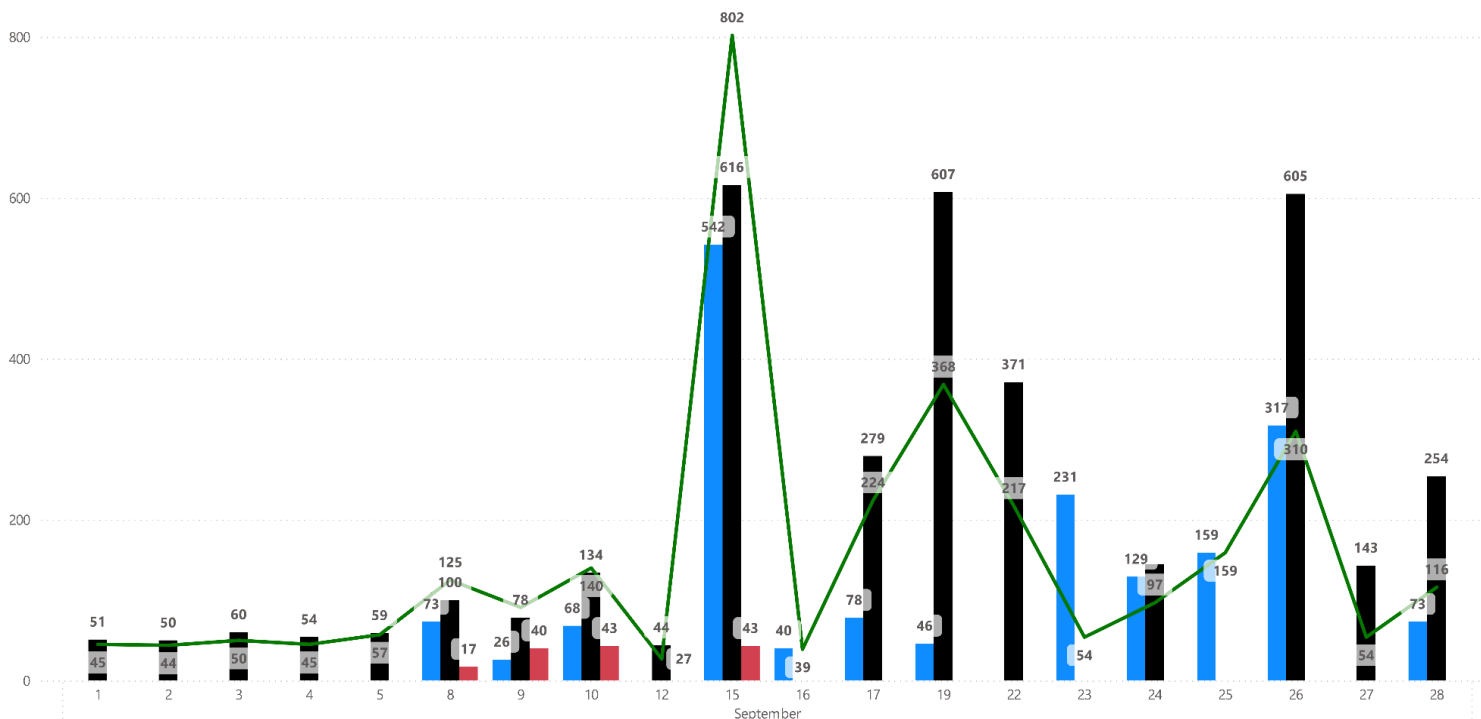
Linia verde, ce marchează postările inactive, înregistrează fluctuații notabile, atingând apogeul pe 15 septembrie cu 802 cazuri — cea mai mare valoare a întregii luni. Alte vârfuri de inactivitate au avut loc pe 19 septembrie (368) și pe 26 septembrie (310), coincidând cu perioade de intensificare a activității pe TikTok și META. E important de menționat că data la care s-a verificat disponibilitatea acestor postări nu coincide cu data raportării efective.

FUNKY
CITIZENS

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

● META ● TikTok ● Youtube ● Postări inactive

Contextualizat în perioada electorală, aceste evoluții indică o mobilizare masivă pe rețelele sociale în jurul unor momente cheie din campania prezidențială. E de menționat însă că diferențele dintre postările raportate către aceste platforme survin în mare parte din disponibilitatea datelor colectate și nu neapărat din amploarea diseminării de conținut fals și manipulativ pe aceste platforme.

Limitări

Datorită lipsei de transparență a platformelor, precum și a resurselor tehnice necesare pentru colectarea și analiza datelor, există rezerve în ceea ce privește amploarea fenomenului studiat. Mai mult, în absența unor date contextuale privind numărul mediu de postări zilnice diseminate pe aceste platforme, precum și a existenței “bulelor” social media, a camerelor de ecou, și personalizarea netransparentă a algoritmilor de recomandare, putem presupune că datele raportate și trendurile identificate surprind doar o fracțiune din magnitudinea fenomenului monitorizat.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

erim
Equal Rights
& Independent
Media

PROELECT
PROMOTING ACCOUNTABILITY IN ELECTORAL PROCESSES

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Recomandări pentru consolidarea integrității electorale

Pentru autoritățile moldovenești și instituțiile europene:

1. Consolidarea capacității Centrului de Comunicare Strategică și Combateră a Dezinformării

Cu toate că Centrul de Comunicare Strategică și Combateră a Dezinformării a fost înființat în anul 2023, structura de funcționare a acestuia a rămas neclară până în anul 2025, când a fost publicat un decret prezidențial care clarifică mai multe aspecte ce țin de organizarea internă a acestui centru, precum și prioritățile de analiză a spațiului informațional. Recomandăm, pe această cale, asigurarea resurselor umane, tehnice și financiare necesare pentru ca această instituție nou-înființată să poată monitoriza în timp real amenințările informaționale, să coordoneze răspunsul instituțional și să comunice eficient cu publicul. Ca acest lucru să fie îndeplinit, consultarea societății civile, a jurnaliștilor care documentează strategii de manipulare a cetățenilor moldoveni în spațiul online, precum și consultarea cercetătorilor și analiștilor online este vitală pentru înțelegerea provocărilor cu care se confruntă societatea moldovenească în spațiul digital.

2. Investiții în educația media și democratică

Dezvoltarea de programe sustenabile de educare a cetățenilor privind recunoașterea dezinformării, manipulării algoritmice, vizând diverse categorii demografice prin sistemul educațional și implicarea organizațiilor non-guvernamentale cu experiență vastă în acoperirea subiectului, devine absolut esențial în fața campaniilor coordonate de dezinformare observate în preajma alegerilor parlamentare din septembrie 2025.

Contextul electoral moldovean a evidențiat amploarea și sofisticarea operațiunilor de manipulare informațională: rețele de preoți ortodocși recrutați prin pelerinaje la Moscova pentru răspândirea propagandei anti-UE prin canale Telegram, ferme de roboți vietnamezi amplificând narative pro-Kremlin, campanii AI generate coordonate din Rusia prin intermediul ONG-ului sancționat Eurasia, și peste 100 de site-uri false de știri blocate de autorități. Această infrastructură complexă de dezinformare, care mobilizează totul de la comunitatea religioasă la conturi false și deepfake-uri AI, demonstrează că educația media nu mai este o opțiune, ci o necesitate de securitate națională. Cercetările periodice ale WatchDog.MD și Centrului CBS Research relevă vulnerabilitatea populației la astfel de campanii: doar 41% dintre cetățeni consideră că lucrurile merg în direcția corectă. Acest aspect, combinat cu niveluri scăzute de încredere în instituțiile statului (doar 8% au încredere foarte mare în Parlament, 10% în

**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Guvern), creează un teren fertil pentru narrative manipulative care exploatează anxietățile economice, identitare și de securitate ale cetățenilor.

În plus, având în vedere că TikTok a devenit principalul câmp de luptă pentru manipularea electorală și campaniile de influență străină, cu vârfuri vizibile de comportament inautentic coordonat, educația digitală trebuie să includă componente specifice platformelor sociale: recunoașterea conturilor false, înțelegerea algoritmilor de amplificare, și evaluarea critică a conținutului viral. În acest moment, devine din ce în ce mai dificilă distingerea comportamentului autentic ori coordonat pe platformele de socializare, având în vedere autenticitatea mascată pe care o integrează conturile care răspândesc mesaje de influențare a votanților.

3. Consolidarea cooperării internaționale

Aprofundarea colaborării cu partenerii regionali și europeni pentru dezvoltarea de răspunsuri unitare la amenințările hibride și urmărirea campaniilor transfrontaliere de dezinformare, inclusiv prin mecanisme bilaterale cu România și coordonare la nivel UE, devine imperativă în contextul în care Republica Moldova a devenit un laborator de testare în timp real a tehnicilor avansate de manipulare informațională și interferență străină.

Cazul Republicii Moldova ilustrează perfect evoluția amenințărilor hibride: de la simpla răspândire de narrative false, la ecosisteme integrate de manipulare care combină warfare informațional, recrutare offline, infrastructură financiară prin bănci rusești sancționate, operațiuni de spionaj, și chiar pregătirea de violențe de stradă. Această convergență de tactici—warfare digital, mobilizare religioasă, recrutare prin structuri educaționale, scheme elaborate de fraudă electorală în diaspora, și pregătirea infrastructurii pentru proteste violente—oferă un studiu de caz pentru înțelegerea evoluției amenințărilor la adresa democrațiilor europene. Experiența Republicii Moldova funcționează ca un sistem de avertizare timpurie pentru întreaga regiune: tehnicile testate aici astăzi pot fi replicate mâine în alte state europene.

4. Transparență sporită în deciziile electorale

Publicarea de rapoarte detaliate privind orice interferențe detectate, metodele folosite și măsurile luate, pentru prevenirea speculațiilor și reconstruirea credibilității instituționale, devine o necesitate pentru informarea cetățenilor cu privire la riscurile la care sunt expuși online și offline prin tehnici de manipulare. Cazul Partidului Dreapta Noastră funcționează drept un exemplu concret în necesitatea documentării acestor situații. La 1 octombrie, Comisia Electorală Centrală (CEC) a sancționat PDA pentru încălcări grave ale legislației privind finanțarea campaniei electorale, după ce formațiunea a devenit "surpriza" alegerilor parlamentare din 28 septembrie, obținând 5,6% din voturi și șase

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

mandate de deputați, deși niciun sondaj nu-i dădea șanse să treacă pragul electoral de 5%. Cazul Partidului "Democrația Acasă" replică modelul utilizat în campania lui Călin Georgescu din România: lipsa totală a raportării cheltuielilor pentru promovare digitală, în ciuda unei campanii masive coordonate pe TikTok cu mii de conturi și milioane de vizualizări. Această combinație de amplificare artificială coordonată și finanțare netransparentă ridică întrebări grave despre originea campaniei și capacitatea sistemului electoral de a preveni astfel de operațiuni.

În contextul recente crize din România, unde interferența în integritatea electorală prin manipulare online a dus la anularea întregului proces electoral prezidențial de către Curtea Constituțională în decembrie 2024—după ce investigațiile au dezvăluit campanii coordonate de amplificare artificială pe TikTok care au favorizat candidatul pro-rus Călin Georgescu—este vital ca autoritățile moldovenești să emită rapoarte publice comprehensive și documentate cu tehnicile de manipulare folosite în contextul alegerilor parlamentare de pe 28 septembrie.

Trăim o etapă în care manipularea digitală a devenit un subiect de securitate națională și trebuie tratat ca atare. Răspunsul României la amenințările hibride—deși tardiv și dramatic—demonstrează costul întârzierii în documentarea și contracararea interferențelor externe. Moldova are oportunitatea de a fi proactivă, nu reactivă, în abordarea acestor amenințări. În absența unor rapoarte publice comprehensive, spațiul informațional rămâne vulnerabil la speculații, teorii conspiraționiste și narative contradictorii care pot eroda și mai mult încrederea în procesul democratic.

Pentru platformele de social media:

1. Combaterea manipulării coordonate

Trecerea de la simpla eliminare a conținutului la demontarea sistematică a rețelelor de roboți, furnizarea de explicații clare pentru acțiunile de aplicare a regulilor și publicarea de rapoarte regulate de transparență privind comportamentul inautentic coordonat.

2. Facilitarea accesului pentru cercetare

Asigurarea accesului securizat la datele platformei pentru grupuri calificate din societatea civilă și mediul academic, conform cerințelor Digital Services Act, pentru monitorizare independentă și detectarea timpurie a amenințărilor. Acest lucru ar face posibilă eficientizarea monitorizării, detectarea și combaterea manipulării coordonate, cât și responsabilizarea platformelor prin oportunitatea verificării reacției lor pentru fiecare postare raportată în timp real. Astfel, momentele critice care semnalează viralizarea unor postări problematice ar putea fi prevăzute și gestionate din timp.

3. Audituri independente ale algoritmilor

Permiterea evaluării independente a sistemelor de recomandare în perioadele electorale pentru determinarea măsurii în care acestea promovează conținut dăunător sau manipulativ.

4. Întărirea controalelor asupra publicității

Identificarea și eliminarea proactivă a reclamelor politice înșelătoare, în special cele din surse străine sau care folosesc materiale generate cu AI, asigurând respectarea cerințelor de transparență existente.

5. Răspuns mai rapid la semnalările din mecanismele de escaladare a conținutului

Îmbunătățirea timpilor de răspuns și a ratelor de acțiune asupra conținutului raportat, cu priorizare clară a amenințărilor la adresa integrității electorale.

Concluzie

Constatăm un aspect remarcant și la scrutinele desfășurate în România în ultimii doi ani: ziua alegerilor a fost marcată de o liniște neobișnuită, fără incidente majore raportate. Această aparentă normalitate reflectă, de fapt, o diversificare profundă a tacticilor de manipulare electorală, care au fost puse în aplicare cu mult înainte de ziua votului—corupere electorală organizată în rețele, dezinformare distribuită pe parcursul întregii campanii, amplificare artificială coordonată și mobilizare prin structuri offline deja sincronizate. Ziua alegerilor nu face decât să "culeagă roadele" unui mecanism mult mai amplu, desfășurat pe termen lung. Fraudele electorale clasice—mita direct la secție, numărarea eronată a buletinelor—au fost înlocuite cu operațiuni digitale sofisticate și rețele locale organizate discret, luni de zile. Astfel, observarea propriu-zisă a zilei votului nu mai este suficientă pentru protejarea integrității electorale; chiar dacă alegerile din Moldova tocmai s-au încheiat, rețelele de influență pentru următoarele scrutine sunt, cel mai probabil, deja în curs de construire.

Moldova a devenit, involuntar, un laborator de testare pentru tehnici avansate de warfare informațional—de la rețele de clerici instruite în Moscova, la ferme de boți vietnamezi, deepfake-uri AI și scheme transfrontaliere de fraudă electorală. Experiența moldovenească oferă lecții esențiale pentru întreaga regiune europeană și subliniază nevoia urgentă de consolidare a capacităților instituționale, educație media sustenabilă, cooperare internațională și transparență sporită în documentarea și contracararea amenințărilor hibride care continuă să evolueze și să se diversifice.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

G | M | F
Transatlantic
Foundation

Dimensiunea fizică a alegerilor a demonstrat o desfășurare optimă a procesului electoral: distribuție eficientă a materialelor electorale, funcționare stabilă a sistemelor electronice de verificare, respectarea procedurilor de securitate și absența incidentelor majore în ziua votului. Această performanță logistică arată că Republica Moldova are capacitatea instituțională de a organiza alegeri tehnic solide chiar și sub presiune externă intensă.

Însă acest succes procedural contrastează puternic cu cadrul manipulativ din spațiul digital. Descoperirile noastre demonstrează că lupta pentru integritatea electorală s-a mutat decisiv în terenul digital, unde regulile jocului sunt fundamental diferite. Experiența Republicii Moldova funcționează ca un sistem de avertizare timpurie pentru întreaga regiune europeană. Tehnicile testate aici – convergența între warfare digital, mobilizare religioasă, recrutare prin structuri educaționale și pregătirea pentru violență de stradă – oferă un avertisment al viitorului proceselor electorale democratice dacă nu se iau măsuri decisive pentru consolidarea rezilienței informaționale.

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și al German Marshall Fund of the United States - Transatlantic Foundation (GMF TF). Conținutul acesteia este responsabilitatea exclusivă a Funky Citizens și Transparency International Moldova și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene și/sau ale GMF TF.

**FUNKY
CITIZENS**

Bulgarian-Romanian
Observatory of
Digital Media